

KINNITATUD

Siseministri 27.03.2015 käskkirjaga nr 1-3/87
„Toetuse andmise tingimused uussisserändajate
kohanemise toetamiseks“
LISA 5

MUDETUD

Siseministri 04.01.2017 käskkirjaga nr 1-3/3
„Siseministri 27. märtsi 2015. a käskkirja nr 1-
3/87 „Toetuse andmise tingimused
uussisserändajate kohanemise
toetamiseks“ muutmine“
LISA 2

Seletuskiri

I. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vastavalt 01.09.2013 jõustunud välismaalaste seaduse (edaspidi *VMS*) muudatusele suunatakse kõik välismaalased, kellele on antud elamisluba või kelle elamisluba on pikendatud, osalema kohanemisprogrammis. Kohanemisprogrammi eesmärk on toetada välismaalaste rändeprotsessi, kohanemist ja hilisemat lõimumist, tagades neile teadmised Eesti riigi ning ühiskonna toimimise, igapäevase eluolu korraldamise, töö, õppimise ja perega seotud teemadel ning soodustada eesti keele omandamist.

Käskkiri „Toetuse andmise tingimused uussisserändajate kohanemise toetamiseks“ eelnõu (edaspidi *eelnõu* või *TAT*) kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 16 lõike 1 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2014. aasta korraldusega nr 557 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“. Eelnõu reguleerib toetuse andmise tingimusi rakendusasutuse tegevusteks Euroopa Sotsiaalfondi (edaspidi ESF) perioodi 2014–2020 prioriteetse suuna 2 „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine“ meetme 2.6. „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ tegevusteks „Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine“, „Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine“ ja „Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine“.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna kohanemisvaldkonna nõunik Liana Roosmaa (tel 612 5227, liana.roosmaa@siseministeerium.ee), sama osakonna juhataja asetäitja Birgit Lüüs (tel 612 5245, birgit.lyys@siseministeerium.ee), välisvahendite osakonna nõunikud Marko Meriloo (tel 612 5129, marko.meriloo@siseministeerium.ee) ja Ave Osman (tel 612 5242, ave.osman@siseministeerium.ee) ning õigusosakonna õigusnõunik Monika Silvet (tel 612 5125, monika.silvet@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Helin Kask (tel 612 5241, helin.kask@siseministeerium.ee).

II. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Kõrge tööhõive on riigi stabiilsuse, majanduskasvu ja sotsiaalsüsteemide jätkusuutlikkuse tagamise ning majanduse konkurentsivõime tõstmise üks eeldus. Eesti tööturгу mõjutavad vananemine, väike iive ning väljaränne, mille loomulik tagajärg on tööealise elanikkonna vähenemine. Alates 2005. aastast siseneb Eesti tööjõuturule vähem inimesi, kui sealt lahkub, selle tagajärjel suureneb töötava elanikkonna koormus mittetöötava elanikkonna ülalpidamisel. Seetõttu on majanduse konkurentsivõime säilitamiseks ja tõstmiseks vaja

senisest enam kaasata erinevaid rühmasid tööturule, sealhulgas välistööjõudu, ning toetada tööjõu mobiilsust (nii horisontaalset, vertikaalset, valdkondadevahelist, riigisisest kui ka rahvusvahelist).

Hiljutine majanduskriis jättis tugeva jälje Eesti tööhõivele, tuues kaasa iseseisvusaja kõrgeima töötuse määra ning kiired muutused tööturul nii majanduskriisi alguses töötuse taseme kasvu kui ka hiljem kiire taastumise tõttu. Mitmel juhul on majanduskriisi mõju tööturule analüüsides toodud välja, et ebasoodsad arengud esinevad peamiselt kindlate ühiskonnarühmade ja sektorite hulgas. Näiteks on OECD (2010) rõhutanud, et majanduskriisi tulemusel on töötuid enam sisserännanute kui põliselanike seas.

Siseministeeriumi jaoks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostatud välismaalaste seaduse võimaliku mõju analüüs toob samamoodi Sihtasutuse Poliitikauuringute Keskus Praxis poolt 2012. aastal läbi viidud uuringuga „Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ välja järelduse, et viimase viie aasta jooksul on Eesti tööturul toimunud lisaks töötuse määra järskudele muutustele ka muudatused ettevõtjate ootustes ja nõuetes töötaja kvalifikatsiooni ja tööülesannete suhtes.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööjõuprognoosi kohaselt vajab Eesti aastani 2020¹ kokku u 23 000 tippspetsialisti ehk keskmiselt 2570 tippspetsialisti aastas. Suure osa tippspetsialistide vajadusest suudab katta riigisisene tööjõud, kuid arvestades majanduse arenguid, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning tööandjate esindajad nimetanud konkurentsivõimelise majanduse tagamiseks vajadust kaasata välismaiseid tippspetsialiste. Kõige suurem vajadus järgnevatel aastatel tööjõu järele on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektoris, kus hinnanguliselt oleks vaja keskmiselt 267 uut tippspetsialisti aastas. Seetõttu on keskmisest kõrgem tööjõuvajadus ka info- ja sidesektoris, kus suur tööjõuvajadus on programmeerimise, konsultatsioonide ja muu tegevuse tõttu. Haridus- ja Teadusministeeriumi prognoosi järgi on teadus- ja arendustegevuseks ning tööturule vajalikud nii välistudengid, teadlased kui ka õppejõud.

Aastatel 2010–2012 väljastas Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*) aastas keskmiselt 3061 tähtajalist elamisluba kolmandate riikide kodanikele (välja arvatud määratlemata kodakondsusega isikud). Eestis registreeris oma elukoha ja omandas elamisõiguse viieks aastaks keskmiselt 2039 Euroopa Liidu (edaspidi ka *EL*) kodanikku aastas (sealhulgas alaealised). Eestisse tuleku põhjuseks on peamiselt pereränne, sellele järgnevad töötamine ja õppimine.

Kohanemine ehk adapteerumine on protsess, mille käigus riiki (ümber) asunud uussisserändajad kohanevad uue keskkonna ja vastuvõtva ühiskonnaga. Protsessi iseloomustab teadmiste ja oskuste omandamine, mis annab teadmisi uues keskkonnas nii eluolu (elukoha leidmine, kooli- ja lasteaiakohad, maksud, tervishoiu- ja sotsiaalteenused, keeleõppe võimalused jne), riigi (ühiskonnakorraldus, õigusaktid, riigi toimimispõhimõtted, teise riigi kodakondsusega isikute õigused ja kohustused, elamisloa ja elamisõigusega seonduv jne) kui ka käitumistavade kohta (esmane arusaam vastuvõtva ühiskonna alusväärtustest, kultuuritavade, algataseme keeleõpe jne). Kohanemist võib seostada lõimumisprotsessi² algusega, kuid tegelikkuses eelneb see etapp lõimumisele, st tegemist on esmase elukorraldusliku sisseelamisega, mis küll soodustab uues keskkonnas hakkamasaamist, kuid ei pruugi tagada edukat lõimumist vastuvõtvasse ühiskonda. Ühiskonna terviklikku toimimist peetakse sageli oluliseks demokraatia, majandusarengu ja inimeste elukvaliteedi seisukohalt. Samuti aitab see kaasa põhiseaduslike väärtuste kindlustamisele (rahvusriiklus, isikute põhiõiguste praktiline kasutamine). Riik kujundab toetava raamistikku, mille kasutamine sõltub eeskätt inimestest endist, kuid ka neid värbavatest organisatsioonidest, ülikoolidest, asjassepuutuvatest MTÜ-dest ja teistest, kellel on võimalik uussisserändajaid kohanemisprogrammi võimalustest teavitada ning seeläbi nende osalemist

¹ Uuringu juhtkomisjoni kaudu olid kaasatud ka Haridus- ja Teadusministeerium ning Kultuuriministeerium. Uuringu viis läbi Balti Uuringute Instituut koostöös HeiVäl Consultinguga. Kättesaadav Internetis:

http://www.mkm.ee/public/Toojouvajaduse_prognosis_aastani_2020_luhikirjeldus.pdf

² Lõimumine on mitmepoolne sotsiaalse sidususe tekke protsess ühiskonnas eri keelelis-kultuuritaustaga inimeste vahel. Protsessi iseloomustab teadmiste ja oskuste omandamine ning väärtuste kujunemine, mis panustavad ühiskonna arengusse praktilise koostöö ja vastastikuse avatuse kaudu (lõimumisvaldkonna arengukava „Lõimuv Eesti 2020“).

programmis soodustada.

„Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2014–2015“ (edaspidi *VVTP*) nägi ette targa immigratsiooni vajalikkuse. See aitab Eestisse luua teadus- ja kompetentsikeskusi ning tagada ettevõtetele kvaliteetse tööjõu olemasolu. Selle eesmärgi täitmiseks on alustatud rändeprotsessi lihtsustamist välismaalaste seaduse muutmise ja avatud struktuurne rändepoliitika eeldab eelkõige atraktiivse sotsiaalse ja majandusliku keskkonna loomist, asjakohast kohanemisprogrammi ja tugivõrgustikku ning proaktiivselt sõbraliku keskkonna kuvandi loomist ja kommunikatsiooni. Lähiaastatel ei ole tõenäoline Eestisse sisseerandajate arvu järsk suurenemine, kuid Eesti konkureerib järjest enam Skandinaavia ja teiste Baltimaadega ning Euroopa Liidu liikmesriikidega kvalifitseeritud tööjõu, teadlaste, loomeinimeste ja välisüliõpilaste migratsiooni osas – see omakorda tugevdab survet ühtlustada piirkonna tööturu majanduslikku, sotsiaalset ja õiguslikku ruumi.

Võib eeldada, et lisaks madalamale palgatasemele võrreldes teiste EL-i riikidega on Eestisse kvalifitseeritud tööjõu värbamisel üks takistus migratsiooniprotsessi ja kohanemist toetavate teenuste, sealhulgas kohanemisprogrammide ning toimivate tugivõrgustike puudulikkus ja süsteemitus, mis võivad uussisseerandajatel raskendada riiki saabudes siinse ühiskonnaga kohanemist ning halvimal juhul tingida isoleeritust. Konsultatsioonifirma HeiVäl poolt Eestis, Soomes, Rootsis ja Lätis läbiviidud uuringust ilmselgus, et Eestis on sisseerandajate talentide olukord (erinevate sotsiaalsete aspektide puhul) parem kui Lätis, kuid välja toodi, et puuduvad võimalused Eesti ühiskonna toimimist, kohalikke tavasid jms paremini tundma õppida. 2011. aastal läbi viidud Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringus (edaspidi *EIM 2011*) on välja toodud, et Eestisse saabunud välismaalaste kohanemine (nii kultuuriline kui sotsiaalmajanduslik) jäetakse enamasti ettevõtete kanda. Ülikoolid pakuvad välismaalt tulnud üliõpilastele, õppejõududele ja teadlastele keeleõppe võimaluse ja elukoha, aga teave neid puudutavatest ning riigi toimimist reguleerivatest õigusaktidest, õigustest ja kohustustest ning võimalustest jäetakse enamasti tutvustamata.

Kohanemist toetavate teenuste puudumine takistab uussisseerandajate edasist lõimumist, eriti pidades silmas nt kaasärandavaid pereliikmeid, rahvusvahelise kaitse saajaid ning nende võimalikku isolatsiooni jäämist vastuvõtvas ühiskonnas, kuna puuduvad eeldused edukaks osalemiseks tööturul, elukestvas õppes ning ühiskonnas laiemalt. Isolatsiooni jäämine võib omakorda tuua pikas perspektiivis kaasa suurema sõltumise sotsiaaltoetustest ja teistest riigi pakutavatest tugiteenustest.

EIM 2011 on välja toonud probleeme uussisseerandajate ja nende perekonnaliikmetega tegelemisel: neil on keeruline leida tööd, lasteaia- ja koolikohti jmt. Erinevad uuringud ja ekspertide arvamused (Lauristin 2012³, TLÜ RASI 2013⁴, Praxis, IBS 2013⁵, Expat project⁶) on esile tõstnud, et üldjoontes esinevad uussisseerandajate kohanemisprotsessi käigus järgmised probleemid:

- 1) infopuudus, Internetis ingliskeelse praktilise info puudulikkus;
- 2) Eestis töötamiseks vajaliku (tasuta) keeleõppe vähesus ja keeleõppe sidumus kultuuri tutvustava õppega;
- 3) asjaajamise keerulisus, ametnike pealiskaudsus, hoolimatus, oskamatus välismaalastega suhelda;
- 4) eestlastega suhtlemise võimaluste ja sotsiaalsetesse võrgustikesse haaratuse vähesus;
- 5) koos perega Eestisse tulevate laste ja abikaasade hariduse omandamise ja töötamise võimaluste vähesus;
- 6) raske ja keeruline elamisloa saamise protseduur;
- 7) kohanemiskursuste puudumine Eestis tööle asunud uussisseerandajate pereliikmetele;
- 8) segaperede (kus üks pool ei oma EL-i liikmesriigi kodakondsust) keeruline ja ebakindel olukord.

2007. aastal avaldatud uuring „Uusimmigrandid Eesti haridusasutustes“ kaardistas kohalike omavalitsuste valmisoleku ja vajadused uussisseerandajatest õpilaste hariduse korraldamiseks.

³ Marju Lauristini eksperdiarvamus Siseministeeriumile (2012).

⁴ TLÜ RASI (2013). Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuring.

⁵ Praxis, Balti Uuringute Instituut (2013). Euroopa kolmandate riikide kodanike lõimumisarutelude aruanne.

⁶ The Central Baltic region in the eyes of Expats: the survey and its implications (2013). Expat Project.

Suurimad probleemid valmisoleku parandamisel olid ametnike hinnangul teadmiste ja oskuste ning personali puudus. Olulise kitsaskohana nimetati ka finantsvahendite nappust. Väikeste omavalitsuste puhul kerkis probleemina esile ka kohalike elanike vastuseis.

2014. aasta aprillis valminud uuring „Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks“ (Balti Uuringute Instituut, HeiVäl Consulting 2014) tõi välja, et praegu on uussisserändajate kohanemisel järgmised takistused:

- 1) institutsionaalne koostöö välistalentidele teenuste pakkumisel toimib klastrites (ülikoolid ja teadusasutused oma klastris, ettevõtted ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus oma klastris jne), kuid puudulik on klasteritevaheline suhtlus ja koostöö;
- 2) kohanemist soodustavate ja avalike teenuste pakkumine pole alati uussisserändajate vajadustest lähtuvalt läbi mõeldud ning info olemasolevate teenuste kohta on raskesti kättesaadav või mõistetav ja kohati puudulik. Teenusepakkujatel puudub kas võimekus või võimalused teenuste arendamiseks ning info kättesaadavuse parandamiseks;
- 3) eesti keele õppimise võimalused on küll olemas, kuid läbimõttlemist ja muutmist vajaks eesti keele õppe pakkumise korraldus (näiteks tasuta keelekursused uussisserändajatele kohanemisprogrammi osana, erinevate tasemete keelekursuste pakkumise võimalused jne);
- 4) välistudengite ja -tööliste perekonnaliikmetel esineb takistusi tööturule sisenemiseks, takistused tulenevad nii vähesest keeleoskusest, sotsiaälvõrgustiku puudumisest kui ka vähestest teadmistest Eesti tööturu toimimise kohta.

Seega on vaja tegeleda nii uussisserändajate enda võimestamisega kiireks kohanemiseks kui ka vastuvõtva ühiskonna ja sidusrühmade võimestamisega kohanemise toetamiseks.

Eestis jagunevad uussisserändajatele pakutavad kohanemisteenused kaheks (tugiisiku- ja kohanemisteenus). Eelneval Euroopa Liidu finantsperioodil koordineeris teenuste pakkumist Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (edaspidi *MISA*). Mõlema teenuse sihtrühm on uussisserändajad⁷, kelleks teenuste tähenduses loetakse seaduslikult Eestisse saabunud kolmanda riigi kodanikke, kes on väljendanud selgelt soovi Eesti kodakondsust taotleda ning kellele on väljastatud Eesti Vabariigi elamisluba. Teenuse sihtrühma ei kuulu rahvusvahelise kaitse saajad ega EL-i kodanikud. Kohanemisprogramm ja tugiisikuteenus põhinevad vabatahtlikkusel, st uusimmigrandid peavad ise olema motiveeritud teenuseid kasutama.

2013. aasta märtsis avaldatud Euroopa Migratsioonipoliitika Instituudi raport tõi välja, et kuigi mitmed EL-i liikmesriigid pakuvad kohanemisprogramme kolmandate riikide kodanikele, on siiani jäänud tähelepanuta mobiilsete EL-i kodanike vajadused ühendusesisesel liikumisel. Ühe soovitusena nimetas raport, et vaja oleks uuringuid, mis analüüsiks riikides resideerivaid ning mobiilseid kogukondi põhjalikumalt. Samuti tõi raport välja vajaduse uuringute järele, mis pakuks erinevaid võimalusi, kuidas tagada terviklikult nii EL-i kui ka kolmandate riikide kodanikele sobivaid kohanemisteenuseid ning leida uusi lahendusi teenuste pakkumise rahastamiseks. Lisaks tõstis raport esile, et vaja oleks otsida uusi koostöölahendusi ja -võimalusi era-, kolmanda ning avaliku sektori vahel ning samuti erinevate tasandite vahel (EL-i tasand, keskvalitsus, kohalikud omavalitsused).

Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi ja Kultuuriministeeriumi finantseerimisel ning Integratsiooni Sihtasutuse ja Tallinna Ülikooli kaasabil 2009. aastal väljatöötatud kolmandate riikide kodanike kohanemisprogrammi pilootprojekti käigus (Rannut 2009) ilmnes, et töölepinguga Eestisse saabunud välismaalased ei ole alati kohanemisest huvitatud, sest neid seob enamasti lühiajaline leping. Kohanemine muutub aktuaalseks siis, kui töölepingut pikendatakse ja taotletakse pikaajalist elamisluba või tekib mõnel muul põhjusel soov Eestisse püsivalt elama jääda. Samas ei tasu tänapäeva ühiskonda iseloomustavate märksõnade taustal, nagu mobiilsus, lühiajalisus, killustatus, käsitleda kohanemist ainult sihtrühma alalisusest lähtudes, st oluline pole pakkuda teenuseid ainult neile, kes on väljendanud soovi Eestisse alaliseks elama jääda. Eesmärk on pakkuda siia tööle saabuvatele uussisserändajatele ning nendega kaasärändavatele pereliikmetele kohanemiseks võimalikult optimaalseid, sihtrühma vajadustest lähtuvaid ja paindlikke lahendusi. Muu

⁷ Teenuse kirjelduses nimetusega *uusimmigrandid*.

hulgas tuleks seada eesmärk, et ka nendel, kes Eestist hiljem lahkuvad, tekiks siinoleku perioodil Eestiga erialased kontaktid ja sidemed (nt teadlasmobiilsus), mis jääksid kestma ning millest Eesti ettevõtted, ülikoolid ja teised saaksid kasu ka pärast välismaalase Eestist lahkumist (erialased kontaktvõrgustikud, kaugtöö).

Seega on vaja olemasolevaid teenuseid arendades ja uute teenuste väljatöötamisel pöörata tähelepanu ka teenustest teavitamisele, teenuste sihistamisele EL-i kodanikele ja rahvusvaheliselt mobiilsetele uussisserändajatele ning toetada meetme rakendamist erinevate uuringute, vahehindamiste ja analüüsidega, et tagada eesmärkide seadmisel teadmispõhisus ning ühiskonna muutumisega integreeritus.

Tippspetsialistid, teadlased, õppejõud, loomeisikud, ettevõtjad, välistudengid ja nende pereliikmed on vajalikud Eesti konkurentsivõime tõstmiseks, ühiskonna arenguks ja innovatsiooniks, kuid seejuures tuleb tagada nende kohanemine, see soodustab ühiskondliku sidususe säilimist ning soodustab seda. Meetme raames planeeritava kohanemisprogrammi ning tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine on seadusemuudatusi toetav tegevus, mis suurendab Eestile vajalike inimeste silmis Eesti kui sihtriigi atraktiivsust, võimaldab neil soodsamas keskkonnas kiiremini kohaneda ning saada vajalikku tuge.

Tegevuste rakendamisega taotletav laiem eesmärk on luua uussisserändajatele terviklik, paindlik, asja- ning ajakohane sissejuhatav tugisüsteem, mis võimaldab neid paremini siduda Eesti ühiskonnaga ja loob eeldused nende edasiseks iseseisvaks tulemuslikuks toimimiseks. Samuti toetab programmi rakendamine ühiskondliku sidususe teket ja vähendab riske, et uussisserändajad ei löimu Eesti ühiskonda, samuti annab see esmase ülevaate vastuvõtva ühiskonna toimimisest ning selles panustamise ja osalemise võimaluste kohta.

Punkt 1. Üldsätted

Punktis 1.1 sätestatakse eelnõu reguleerimisala.

ESF-i meetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ eesmärk on, et kohanemis- ja lõimumisteenustes osalenute konkurentsivõime Eesti ühiskonnas, sealhulgas tööturul, elukestvas õppes ning kodanikuühiskonnas osalemiseks on paranenud. Meetme tegevused panustavad Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014–2020 rakenduskava (edaspidi rakenduskava) prioriteetse suuna 2 „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine“ investeerimisprioriteeti „Aktiivne kaasamine, sealhulgas eesmärgiga edendada võrdseid võimalusi ja aktiivset osalemist ning parandada tööalast konkurentsivõimet“.

Meetme tulemusena:

- 1) on loodud eeldused uussisserändajate kohanemiseks Eestis;
- 2) on kujundatud eeldused uussisserändajatele ning vähelõimunud püsielanikele osaleda Eesti ühiskonnas, sealhulgas tööhõives, elukestvas õppes, kodanikuühiskonnas.

Meetme tulemuste saavutamise eest vastutavad Siseministeerium ja Kultuuriministeerium.

Siseministeerium viib meetme raames ellu järgmised tegevused: infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine, kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine ning tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine.

Samuti vastutab Siseministeerium tulemuste „on loodud eeldused uussisserändajate kohanemiseks Eestis“ ja „on kujundatud eeldused uussisserändajatel osaleda Eesti ühiskonnas, sealhulgas tööhõives, elukestvas õppes, kodanikuühiskonnas“ saavutamise ja nende tegevuste seire eest.

Kultuuriministeerium viib meetme raames ellu järgmised tegevused: nõustamis- ja infosüsteemi väljatöötamine ja rakendamine, lõimumisprogrammi väljatöötamine ja pakkumine ning koostöö- ja kommunikatsioonitegevused. Kultuuriministeerium vastutab tulemuse „on kujundatud eeldused uussisserändajatel ja vähelõimunud püsielanikel osaleda Eesti ühiskonnas, sealhulgas tööhõives, elukestvas õppes, kodanikuühiskonnas“ saavutamise ja nende tegevuste seire eest.

Siseministeerium panustab meetme tulemusindikaatori „kohanemis- ja lõimumisprogrammi

läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ täitmisesse toetatavate tegevuste tulemusindikaatori „kohanemisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ sihttaseme täitmisega, st ta tagab 8990 inimese koolitamise.

Kultuuriministeerium panustab meetme tulemusindikaatori „kohanemis- ja lõimumisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ täitmisesse toetatavate tegevuste tulemusindikaatori „lõimumisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ sihttaseme täitmisega, st ta tagab 3850 inimese koolitamise.

Punktis 1.1.2 sätestatakse toetatavate tegevuste eesmärk, mis on luua eeldused uussisserändajate kohanemiseks Eestis ning kujundada uussisserändajatele eeldused osaleda Eesti ühiskonnas, sealhulgas tööhõives, elukestvas õppes ja kodanikuühiskonnas.

Punktis 1.2 sätestatakse terminite „kohanemisprogramm“ ja „uussisserändaja“ definitsioon⁸. Eelnõus ei defineerita termineid, mis on sätestatud teistes eelnõus viidatud dokumentides.

Punktis 1.3 sätestatakse tegevuste elluvijana Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakond, partneritena PPA, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi *EAS*), SA Archimedes ja SA Eesti Teadusagentuur, rakendusüksusena (edaspidi *RÜ*) SA Innove ja rakendusasutusena (edaspidi *RA*) Siseministeeriumi välisvahendite osakond.

Punkt 2. Toetatavad tegevused

Punktis kirjeldatakse eelnõuga kavandatavate toetatavate sisutegevuste infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine, kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine ning tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine ning nende alategevuste elluvijaid ja/või partnereid, eesmärgi, sisu ja elluviimise aegasid ning sihtrühma, samuti tegevuste seoseid valdkondlike arengukavade eesmärkide saavutamiseks.

Punktis 2.1 kirjeldatakse sisutegevust infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine.

Punktis 2.1.1 sätestatakse tegevuse elluvijana Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakond ning partneritena PPA ja EAS. PPA on tegevuse partneriks, kuna uussisserändajate kohta kohanemisprogrammi rakendamisega seonduv teave kogutakse VMS-i, Euroopa Liidu kodaniku seaduse (edaspidi *ELKS*) ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (edaspidi *VRKS*) alusel PPA andmebaasi ning selle kasutamine kolmandate isikute poolt on võimalik vaid PPA infotehnoloogiliste arenduste tulemusena. EAS on tegevuse partneriks, kuna haldab Eestit tutvustavat veebiportaali *estonia.eu* ning selle temaatilisi alalehti. Vastavalt 2014. aastal valminud uuringule „Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks“⁹ ei ole meetme tegevuste eesmärkide saavutamiseks otstarbekas luua uut veebilehte, vaid koondada uussisserändajatele asjakohast teavet ühte olemasolevasse teavet vahendavasse portaali. Vastavalt Siseministeeriumi 2014. aastal tellitud ning valminud eksperdiarvamusele, milles tehti kindlaks erinevad Eesti kohta välismaalastele teavet pakkuvad veebilehed, nende sobivus meetme tegevuste eesmärkidega ja tehnilised parameetrid, on praegu sobivaim koht

⁸ Euroopa Sotsiaalfondi meetme „Võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks“ tegevuste teine sihtrühm on Eesti vähelõimunud pikaajalised elanikud. Vähelõimunud püsielanikuks loetakse üle viie aasta Eesti Vabariigis seaduslikel alustel viibinud isikuid, kes on omandanud Eesti kodakondsuse naturalisatsiooni korras, on määratlemata või muu riigi kodakondsusega ning kes kuuluvad lõimklasteritesse C, D ja E. Käesoleva TAT-i alusel toetatavad tegevused ei ole suunatud vähelõimunud pikaajalistele elanikele.

⁹ Uuring on leitav aadressil <http://www.siseministeerium.ee/uuringud-4>

uussisserändajatele teabe pakkumiseks Eestit tutvustav katusportaal estonia.eu. Nimetatud portaali all pakutakse asjakohast teavet eri rändeliikidega (nt õpi- ja teadusränne) Eestisse saabuvatele uussisserändajatele, samuti arendab EAS 2015. aastal välja tööranet puudutava Work In Estonia alalehe. Tegevuse raames võimaldab EAS rändeinfot pakkuva portaali sisutoimetamise (mh asjakohase info lisamine lehele, foorumi haldamine, materjalide toimetamine) ja kasutajate tehnilise toe osakoormusega toimetaja ametikoha loomise kaudu.

Punktis 2.1.2 sätestatakse, et tegevuse 2.1 tulemusena on välja arendatud ning rakendatud mitmekeelset (vähemalt eesti-, inglise- ning venekeelset) rändeinfot pakkuv infoplatvorm ning selle tugiteenused. Infoplatvorm võimaldaks saada teavet Eestisse elama asumise ning Eestis elamise praktilise küsimuste, erinevate avalike teenuste, õppimis- ja osalusvõimaluste kohta.

Lähtudes meetme ettevalmistamiseks tellitud eksperdiarvamustest ning eespool nimetatud mitmetest uuringutest, on ühtselt infot koondav keskne portaal üks peamistest uussisserändajate vajadustest. Lisaks praktilise info pakkumisele on tegevuse eesmärk võimaldada uussisserändajatel registreerida end kohanemiskoolitusele, leida infoplatvormist kohanemiskoolituste materjale, sealhulgas interaktiivseid materjale, ning võimaldada andmevahetust PPA ja eraõiguslike teenuspakkujate vahel kohanemiskoolitusele suunatud, sellel osalenud ning selle läbinud isikute kohta.

Infoplatvormi väljatöötamise kaasatakse asjassepuutuvad osapooled, sealhulgas Kultuuriministeerium, kelle eesmärk on pakkuda veebipõhist informatsiooni vahelõimunud pikaajalistele elanikele, vältimaks teenuste dubleerimist ja võimalusel neid ühendades.

Tegevuste tulemusena on arendatud välja ning rakendatud rändeinfot pakkuv platvorm ning selle tugiteenused, milleks on infoplatvormi halduse, majutuse, jooksva hoolduse ning automatiseeritud andmevahetuse ja arendamise, sealhulgas ka rakenduste arendamise tegevused.

Punktis 2.1.3 sätestatakse tegevuse 2.1 alategevustena infoplatvormi alusuuringud, infoplatvormi ja selle tugiteenuste arendamine ja piloteerimine, infoplatvormi hindamine ja edasiarendus ning infoplatvormi rakendamine. Nende elluviimise periood on 01.10.2014–31.12.2022.

Punktis 2.1.4 sätestatakse, et tegevuse 2.1 sihtrühm on uussisserändajad.

Punktis 2.1.5 sätestatakse tegevuse 2.1 seosed valdkondlike arengukavadega.

Punktis 2.2 kirjeldatakse sisutegevust kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine.

Punktis 2.2.1 sätestatakse tegevuse elluvijana Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakond ja partneritena SA Eesti Teadusagentuur, SA Archimedes ja PPA. Elluvijja viib läbi riigihanked teenusepakkujate leidmiseks ja/või sõlmib partnerluslepingud tegevuste 2.2.3.1–2.2.3.5 elluviimiseks.

SA Eesti Teadusagentuur ning SA Archimedes on aastatel 2015–2017 partneriteks punkti 2.2 alategevustes 2.2.3.1–2.2.3.3 osades, mis puudutavad SA Eesti Teadusagentuuri puhul kohanemiskoolituse teaduse teemamooduliga seonduvaid tegevusi ning SA Archimedes puhul õppimise teemamooduliga seonduvaid tegevusi. Partnerite ülesanne on tagada nimetatud moodulite igakülgne väljatöötamine, väljatöötatud materjalide ja tegevuste rakendamine, tegevuste ja materjalide uuendamine ja kohandamine, teenuse pakkumine sihtrühmale, aruandlus ning tulemuste seire vastavalt toetuse saajaga sõlmitavale lepingule.

Lähtudes eespool nimetatud analüüsist, et ülikoolides on uussisserändajatele suunatud teenused seoses kõrghariduse- ja teaduse rahvusvahelistumisega välja töötatud ning toimivad, ei ole otstarbekas teenuste osutamist kõrgharidus- ja teadusasutustes dubleerida. Koostöös kõrgharidus- ja teadusasutustega tegelevad SA Eesti Teadusagentuur ning SA Archimedes, toetamaks oma põhikirjaliste eesmärkide täitmist, Eestis teaduse rahvusvahelistumise ning välismaalaste haridus- ja teadusrände raames Eestisse saabumise valdkondadega. Lähtuvalt eeltoodust on Siseministeerium valinud SA Eesti Teadusagentuuri ja SA Archimedes oma partneriteks kohanemisprogrammi teaduse ja õppimise teemamoodulite koordineerimiseks ja

pakkumiseks teadus- ja kõrgharidusasutuste juures. SA Eesti Teadusagentuuri ning SA Archimedesega sõlmitakse teaduse ja õppimise teemamoodulitega seonduvate tegevuste elluviimiseks partnerluslepingud esmalt perioodiks 2015–2017 (k.a), et tagada elluviijale vajaduse korral võimalus vahetada programmi rakendamise kestel ning hindamiste tulemuste järel teaduse ja õppimise teemamooduleid pakkuvat partnerit.

PPA on partneriks tegevuste 2.1.3.2, 2.1.3.4, 2.2.3.2 ja 2.2.3.5 juures.

Tegevuste 2.1.3.2 ja 2.1.3.4 puhul PPA loob ning rakendab andmevahetuslahenduse, mis tagab kohanemiskoolitusele suunatud isikute andmete kättesaadavuse punktis 2.2 nimetatud tegevusi ellu viivatele elluviija partneritele ja vastavalt riigihangete seaduses sätestatud korrale leitud teenusepakkujatele.

Tegevuste 2.2.3.2 ja 2.2.3.5 juures suunab PPA uussisserändajaid osalema kohanemisprogrammis ning kogub kohanemisprogrammis osalemise ja selle läbimise kohta andmeid oma andmebaasi vastavalt kohanemisprogrammi määruale, VRKS-ile, ELKS-ile ja VMS-ile.

Punktis 2.2.2 sätestatakse, et tegevuse 2.2 tulemusena on välja töötatud, piloteeritud, arendatud ning rakendatud kohanemisprogrammi vastavalt kohanemisprogrammi määruale ja selle lisadele, välja arvatud osades, mis puudutavad rahvusvahelise kaitse mooduli väljatöötamist, piloteerimist ja rakendamist rahvusvahelise kaitse saajatele ning kolmandate riikide kodanike osalemist õppimise ja teaduse teemamooduli koolitustel.

Rahvusvahelise kaitse teemamoodul töötatakse välja, piloteeritakse, arendatakse ning rakendatakse vastavalt kohanemisprogrammi määruale Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi *AMIF*) vahenditest.

Rahvusvahelise kaitse saajate osalemist tegevuste 2.2.3.2 ja 2.2.3.5 raames baasmoodulis, töö- ja ettevõtluse, õppimise, teaduse, perekonna, laste ja noorte moodulis rahastatakse ESF-i vahenditest. Keeleõppe pakkumise rahvusvahelise kaitse saajatele tagab Sotsiaalministeerium välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud tingimustel.

Kolmandate riikide kodanike osalemist tegevuste 2.2.3.2 ja 2.2.3.5 raames koolitusmoodulites õppimine ja teadus rahastatakse AMIF-i vahenditest. ESF-i ja AMIF-i vahendite kasutamise lahususe tagavad elluviija ja partnerid:

- 1) rahvusvahelise kaitse mooduli väljatöötamise, piloteerimise, arendamise ja pakkumisega eraldi teenusepakkuja poolt, kes valitakse avaliku konkurssi kaudu;
- 2) õppimise ja teaduse teemamoodulites osalevate kolmandate riikide kodanike kohta partnerite poolt andmete kogumise kaudu.

Tegevuste raames pakutakse Eestisse seaduslikult elama asunud välismaalastele paindlikku, muu hulgas veebipõhist õpet sisaldavat kohanemisprogrammi, mis võimaldaks välismaalastel kiirelt Eesti ühiskonnas kohaneda.

Tegevuste tulemusena on välja töötatud, piloteeritud, arendatud ning rakendatud kohanemisprogramm, mis koosneb algtaseme (A1) keeleõppest ja koolitusmoodulitest (baasmoodul, töö- ja ettevõtlus, õppimine, teadus, perekond, lapsed ja noored). Tegevuste tulemusena on töötatud välja koolituste läbiviimiseks vajalikud õppe- ja metoodilised materjalid ning kohanemiskoolitusi on pakutud koolituste sihtrühmale.

Punktis 2.2.3 sätestatakse tegevuse 2.2 alategevused, milleks on kohanemiskoolituste ja keeleõppe metoodiliste, õppe- ja infomaterjalide ning teadmiste testide, sealhulgas veebipõhiste testide ja õppematerjalide väljatöötamine ja arendamine, koolituste materjalide ja teadmiste testide piloteerimine, materjalide vahehindamine ning materjalide uuendamine, uute materjalide koostamine, materjalide lõpphindamine ning materjalide muutmine ning koolituste pakkumine. Alategevuste läbiviimise periood on 01.08.2014–31.12.2022.

1. Alategevuse kohanemiskoolituste ja keeleõppe, metoodiliste, õppe- ja infomaterjalide ning teadmiste testide, sealhulgas veebipõhiste testide ning õppematerjalide väljatöötamine ja arendamine tulemusena on kujundatud raamistik kohanemiskoolituse moodulite ja keeleõppe pakkumiseks, partnerid ja teenusepakkujad on loonud või vajaduse korral hankinud koolitusmoodulite ning algtaseme (A1) keeleõppe metoodilised, õppe- ja infomaterjalid, teadmiste testid, muu hulgas veebipõhised testid. Partneritelt või teenusepakkujatelt

eeldatakse võimaluse korral juba olemasolevate materjalide kohandamist. Testid ja õppematerjalid töötatakse välja ühes raskusastmes kõikide koolitusmoodulite lõikes (välja arvatud laste ja noorte moodul, mis jaguneb vanuserühmade kaupa). Punkti 2.2.2 juures ei peeta silmas infomaterjalide väljatöötamist, mis tutvustaksid punktis 2.1 kajastatud infoplatvormi. Need tegevused on planeeritud punkti 2.1 alategevuse infoplatvormi ja selle tugiteenuste arendamise ja piloteerimine raames.

2. Alategevuse koolituste materjalide ja teadmiste testide piloteerimine tulemusena on väljatöötatud materjalide ja testide piloteerimise raames kohanemisprogrammis osalenud 1265 uussisserändajat. Sätestatakse, et kontaktõppe sessioonid viiakse läbi eelkõige Tallinnas, Tartus ja Narvas¹⁰ vähemalt inglise ja vene keeles ning kahes raskusastmes kõikide koolitusmoodulite lõikes (välja arvatud laste ja noorte moodul, mis jaguneb vanuserühmade kaupa ning õppimise ja teaduse moodul, mille pakkujatel on õigus pakkuda koolitusi ühes raskusastmes). Koolitusgruppide komplekteerimisel määratakse koolituse raskusaste vastavalt koolitusel osalejate haridusele ning töökogemusele, lähtudes Euroopa sinise kaardi direktiivist¹¹. Koolituse läbiviimise raskusastme otsustab koolituse pakkuja, hinnates osalejate vajadusi vastavalt eelnimetatud kriteeriumitele. Kui koolitusele registreerinute arv, kes Euroopa sinise kaardi direktiivi alusel kuuluvad esimesse või teise rühma, on kuuekuulise perioodi jooksul väiksem kui viis, ei ole koolitaja kohustatud viima kontaktõpet läbi eraldi raskusastmes ning võib komplekteerida ühisrühma.

3. Alategevuse materjalide vahehindamine ning materjalide uuendamine, uute materjalide koostamine tulemusena on hinnatud kohanemisprogrammi sisu ja meetoodilisi materjale ning vastavalt hindamisele on materjale programmi edasiseks pakumiseks uuendatud ja/või koostatud lisamaterjale.

4. Alategevuse materjalide lõpphindamine ning materjalide muutmine tulemusena on kohanemisprogrammi kõikide moodulite ja keeleõppe sisu ja meetoodilised materjalid, sealhulgas veebipõhised või interaktiivsed lahendused, asja- ja ajakohased, olemas vähemalt eesti, vene ja inglise keeles ning kasutatavad iseseisvaks kohanemisprogrammi pakumiseks.

5. Alategevuse koolituste pakumine tulemusena on uussisserändajad omandanud pädevused, mis vastavad kohanemisprogrammi määruse lisades kirjeldatud üldpädevusnõuetele. Perioodil 2017–2023 on kohanemisprogrammis osalenud 11 578 uussisserändajat.

Punktis 2.2.4 sätestatakse, et tegevuse 2.2 sihtrühm on uussisserändajad.

Punktis 2.2.5 sätestatakse tegevuse 2.2 seosed valdkondlike arengukavadega.

Punktis 2.3 kirjeldatakse sisutegevust tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine.

Punktis 2.3.1 sätestatakse tegevuse elluvijana Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakond ning partnerina PPA.

PPA ülesanne tegevuse raames on arendada välja ja rakendada välismaalaste seadusliku Eestis viibimise ja elamise õigusliku nõustamisteenus ning tagada aruandlus ja tulemuste seire vastavalt elluvijaga sõlmitud lepingule.

Lähtudes eespool nimetatud analüüsist ning elluvijaga poolt TAT-i rakendamise käigus läbiviidud tegevusest 2.3.3.1 „Arendamist vajavate teenuste ja nende pakumise võimekuse väljaselgitamine“, on nii välismaalaste kui nendega kokkupuutuvate ja neid värbavate organisatsioonide ning isikute üheks suurimaks vajaduseks välismaalaste Eestis viibimise ja elamisega seotud küsimuste teemaline nõustamine. PPA tegeleb välismaalastega seotud menetlustoimingutega (nt välismaalase staatusega seotud menetlused, dokumentide väljaandmine jmt), seega on PPA-l ainsana ligipääs isikupõhisele menetlusteabele, mis tagab kvaliteetse ning siduva nõustamise nii isikutele kui ka nendega kokkupuutuvatele kolmandatele isikutele seaduses sätestatud piirangute piires. PPA-l on olemas teenuse pakumise struktuur (välismaalastega seonduvate toimingute läbiviimine prefektuurides ning tsentraalselt). Seetõttu ei ole otstarbekas luua dubleerivat teenust, vaid laiendada PPA praegust

¹⁰ Juhul, kui koolituste läbiviimine on vajalik väljaspool Tallinna, Tartut või Narvat, võib koolitusi viia läbi ka teistes Eesti kohtades. Koolituste pakumine Narvas sõltub huvist koolituse vastu. Vajaduse korral tagatakse Narvas osaleda soovijatele võimalus osaleda koolitusel Tallinnas või Tartus.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 155, 18.6.2009, lk 17–29)

võimekust pakkuda välismaalaste staatusega seonduvat nõustamist.

Punktis 2.3.2 sätestatakse, et tegevuse 2.3 tulemusena on töötatud välja ja rakendatud era-, avaliku ja kolmanda sektori osalusel toimiv tugivõrgustike kontseptsioon.

Punktis 2.3.3 sätestatakse tegevuse 2.3 järgmised alategevused: arendamist vajavate teenuste ja nende pakkumise võimekuse kaardistamine, teenuste arendamine, parimate praktikate seminarid, juhendmaterjalide valmistamine, lõpp- ja järelhindamise läbiviimine tugivõrgustike mõju kohta uussisserändajatele suunatud teenuste kvaliteedi ning sellega rahulolu kohta sihtrühma hulgas, selle jätkusuutlikkuse ja arendusvajaduste kohta. Alategevuste läbiviimise periood on 01.03.2015–31.12.2022.

Punktis 2.3.3.2 sätestatakse, et tuginedes punktis 2.3.3.1 läbi viidud arendamist vajavate teenuste ja nende pakkumise võimekuse väljaselgitamisele, viib elluviija vastavalt vajadusele läbi riigihanked või leiab partnerid ja sõlmib partnerluslepingud või tagab nõustamise uussisserändajatele suunatud teenuste arendamiseks ja pakkumiseks. Alategevuse raames arendab partner PPA välja ja rakendab välismaalaste seadusliku Eestis viibimise ja elamise õiguslikku nõustamisteenust, mida pakutakse eelkõige sidevahendite abil (nt telefonitsi või e-posti teel või Skype vahendusel) ning nõustajate vastuvõttude vormis. Seetõttu sätestatakse tegevuse kirjelduses, et tegevuse raames rakendatakse (välja)arendatud teenuseid (sealhulgas nõustamisteenuseid) ning soetatakse ja renditakse arendatavate teenuste rakendamiseks vajalikke tehnilisi vahendeid, sealhulgas sülearvuteid ja tahvelarvuteid.

Toetatava tegevuse eesmärk on lisaks arendamist vajavate teenuste väljaselgitamisele tuvastada ka teenusepakkujad, kes omavad võimekust teenuseid arendada ja pakkuda ning teha seda lisaks Euroopa Liidu ja riigieelarveliste vahendite toele ka iseseisvalt ja lisarahastuseta. Elluviija kaasab teenuste ja teenuse osutajate hindamisse valdkonna eksperte ning uussisserändajaid. Punktis 2.3.3.1 nimetatud tegevuste tulemustele vastavalt täiendatakse TAT käskkirja. Kui elluviija soovib arendamist vajavate teenuste ja nende võimekuse väljaselgitamise tulemusena sõlmida partnerluslepinguid, esitab ta taotluse vastava partneri lisamiseks TAT-i ehk TAT-i muutmiseks.

Punktis 2.3.4 sätestatakse, et tegevuse 2.3 sihtrühm on uussisserändajatele suunatud tegevusi elluviivad avaliku, era- ja kolmanda sektori organisatsioonid, kelle pakutavate teenuste puhul on toetatavate tegevuste rakendamise käigus ning varem läbiviidud uuringute alusel tuvastatud suurim arendusvajadus ning teenusepakkujate võimekus ja valmidus teenuseid arendada. Sihtrühma kindlaksmääramisel on keskne organisatsiooni pakutava teenuse olulisus uussisserändajate kohanemise toetamisel, seda hinnatakse ekspertide, partnerite hinnangute ning olemasolevate uuringute põhjal, ning võimalus, et teenusel on riigi nõustamise või finantseerimisega lahendatavaid puudusi, mida hindab eksperdihinnangute põhjal riigihanke komisjon.

Punktis 2.3.5 sätestatakse tegevuse 2.3 seosed valdkondlike arengukavadega.

Punkt 3. Väljund- ja tulemusnäitajad ning nende sihttasemed

Punktis sätestatakse eelnõu tegevuste tulemusnäitajad „Infoplatvormi kasutajate arv“, „Kohanemiskoolitustel osalejate arv“ ja „Arendatud või väljatöötatud teenuste arv“ ning rakenduskavaga seonduv tulemusnäitaja „Kohanemisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ ning nende alg-, siht- ja lõpptasemed perioodil 2014–2023 vastavalt partnerlusleppetele ja rakenduskavale.

Toetatava tegevuse 2.1 tulemusnäitaja on „Infoplatvormi kasutajate arv“. Tulemusnäitaja moodustab meetme tegevuse 2.6.1 „Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine“ väljundnäitaja.

Toetatava tegevuse 2.2 tulemusnäitaja on „Kohanemiskoolitustel osalejate arv“. Tulemusnäitaja moodustab meetme tegevuse 2.6.2 „Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine“ väljundnäitaja ning panustab rakenduskava väljundnäitaja „Lõimumis- ja kohanemiskoolitustel osalejate arv“ saavutamisesse. Rakenduskava

väljundnäitaja „Lõimumis- ja kohanemiskoolitustel osalejate arv“ sihttase 2023. aastaks on 18 343 koolitavat. Indikaatori saavutamisesse panustab lisaks toetatavale tegevusele 2.2 Kultuuriministeeriumi vastutusel olev meetme tegevus 2.6.5 „Lõimumisprogrammi väljatöötamine ja pakkumine“. Siseministeeriumi sihttase indikaatori saavutamisel on 12 843 koolitavat.

Toetatava tegevuse 2.2. rakenduskavaga seonduvat tulemusnäitajat „Kohanemisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, praktiline informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud“ mõõdetakse kohanemisprogrammi koolituse läbinute enesehinnangulise oskuste, informeerituse ja teadmiste paranemise kaudu. Kohanemisprogrammi koolituse läbinuks loetakse isik juhul, kui ta on osalenud vähemalt ühes kohanemisprogrammi teemamoodulis või 50% ulatuses algtaseme keeleõppes.

Toetatava tegevuse 2.3 tulemusnäitaja on „Arendatud või väljatöötatud teenuste arv“. Tulemusnäitaja moodustab meetme tegevuse 2.6.3 „Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine“ väljundnäitaja ning rakenduskava väljundnäitaja „Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine“.

Tulenevalt tegevuse 2.3 alategevuse 2.3.3.1 „Arendamist vajavate teenuste ja nende pakkumise võimekuse väljaselgitamine“ käigus kaardistatust ja sellest lähtuvast muudatusest teenuste arvestamise meetodikas on plaanis tegevuse 2.3 tulemusnäitaja sihttaseme alandamine kahekümne viiele. RA on muudatuse tegemise vajaduse mitteametlikult läbi rääkinud korraldusasutusega, kes seda põhimõtteliselt toetab. Kuna TAT-is seatud tulemusnäitaja on sätestatud rakenduskavas, teeb RA korraldusasutusele ettepaneku rakenduskavas esitatud sihttaseme muutmiseks rakenduskava muutmise protsessi käigus. Kui see muudatus on heaks kiidetud, muudetakse vastavalt ka TAT-i.

Punkt 4. Tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Punktis sätestatakse eelnõu tegevuste mõju järgmistele läbivatele teemadele: võrdsed võimalused, infoühiskond, regionaalareng ja riigivalitsemine, samuti mõju puudumine teemale keskkonnahoid ja kliima. Täpsemalt on seosed kirjeldatud seletuskirja lisas „Seosed läbivate teemadega“.

Punkt 5. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Punktis 5 sätestatakse tegevuste abikõlblik periood, milleks on 01.08.2014–31.12.2023.

Punkt 6. Tegevuste eelarve

Punkti 6 sätestatakse eelarve tegevuste, ESF-i toetuse, riikliku kaasfinantseeringu, abikõlblike kulude osakaalu, omafinantseeringu ja tegevuste kogumaksumuse lõikes. Peatükis sätestatakse ka partnerite PPA, EAS, SA Archimedes ja SA Eesti Teadusagentuur eelarve perioodiks 2015–2017. Elluviija sõlmib tegevuse 2.2 alategevusi elluviivate partneritega partnerluslepingud teenuste väljatöötamise, piloteerimise ja vahehindamise perioodiks. Selle jooksul selgub, milliste partneritega jätkatakse koostööd peale 2017. aastat ning vastavalt sellele täiendatakse ka TAT-i peatükki 6. Tegevuste kogueelarve perioodiks 2014–2023 on 9,5 miljonit eurot.

Punktis 2.2.3 kirjeldatud tegevuse 2.2 alategevuste kohanemiskoolituste ja keeleõppe pakkumise alusuuringud, kohanemiskoolituste ja keeleõppe meetodiliste, õppe- ja infomaterjalide ning teadmiste testide, sealhulgas veebipõhiste testide ning õppematerjalide väljatöötamine ja arendamine, koolituste materjalide ja teadmiste testide piloteerimine, materjalide vahehindamine ning uuendamine, uute materjalide loomine, materjalide lõpphindamine ning muutmine ja koolituste pakkumine puhul rahastatakse kõiki nimetatud tegevusi, mis on suunatud rahvusvahelise kaitse saajatele AMIF-i vahenditest. Kolmandate riikide kodanike osalemist õppimise ja teaduse teemamooduli koolitustel rahastatakse samuti AMIF-i vahenditest.

Punkt 7. Abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud

Punktis 7.1 sätestatakse tegevuste abikõlblikud kulud. Kulu loetakse abikõlblikuks, kui see on põhjendatud ning tekib projekti abikõlblikkuse perioodil ja makstakse projekti abikõlblikkuse perioodil või 45 kalendripäeva jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi

ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisisese õigusega. Kulu on põhjendatud, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus ette nähtud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks ning see tekib toetatavate tegevuste käigus. Kulu peab olema põhjendatud ehk peab olema tuvastatav põhjuslik seos, millest saab järeldada, et see kulu on tekkinud TAT-is nimetatud eesmärkide ja kavandatud tulemuste saavutamiseks tehtavate asjakohaste toetatavate tegevuste käigus. Abikõlblike kulude kindlaksmääramisel lähtutakse Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) peatükis 2 kehtestatud tingimustest ja korrast.

Punktis 7.1.3 sätestatakse elluviija ja partnerite abikõlblike kuludena elluviija ja partneri otsesed personalikulud; kaudsed kulud; lähetus- ja transpordikulud; nõustamis- ja hindamiskulud; uuringute ja analüüside kulud; koolituste, õppereiside, seminaride ja konverentside kulud, sealhulgas tulumaksuseaduse § 48 lõike 4 tähenduses erisoodustusena käsitatav kulu ja sellelt tasutud maksud; teavitamiskulud; tõlkekulud; infotehnoloogiliste arenduste programmeerimise, testimise, haldamise ja majutamise kulud, sealhulgas litsentsitasud, ning meetodiliste, õppe- ja infomaterjalide väljatöötamise või soetamise kulud, sealhulgas litsentsi- ja autoritasud; tegevuse 2.2 sihtrühma koolitamise kulud.

Punktis 7.1.3.9 nimetatud infotehnoloogiakulude ja punktis 7.1.3.11.2 nimetatud koolituste läbiviimiseks vajalike tehniliste vahendite all ei peeta silmas toetatavate tegevuste kulusid, mida peaks hüvitama kaudsete kulude alla kuuluva üldkuluna. Koolituste läbiviimiseks vajalikud tehnilised vahendid on muuhulgas sülearvutid ja tahvelarvutid, sealhulgas e-luger või muu taoline vahend, mis võimaldab koolitusi ja nende interaktiivseid osi läbi viia.

Otseseks personaliks loetakse töölepingu, ametisse nimetamise akti või võlaõigusliku lepingu alusel otseselt toetatavate tegevuste heaks töötavad füüsilised isikud, kaasa arvatud projektijuhtimisega tegelevad ning eksperdi tööd tegevad isikud. Personalikulud peavad vastama projektis töötatud ajale ning olema tõendatud kirjalikult. Abikõlblikud on muu hulgas tööjõumaksud (sotsiaalmaks ja tööandja töötuskindlustusmaks) ja hüvitised, nagu puhkusetasu, ametist vabastamise ja töölepingu lõpetamise hüvitis ning töövõimetushüvitis vastavalt projektis töötatud ajale. Personalikulud peavad olema kooskõlas organisatsiooni palgapoliitikaga vastavasisulise töö eest.

Füüsilise isikuga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel toetatavate tegevuste jaoks teenuse osutamise kulu arvestatakse personalikuluna, kui leping on sõlmitud füüsilise isikuga, kes pole füüsilisest isikust ettevõtja. Füüsilisele isikule tööde või teenuste eest makstav lepingutasu on võrdsustatud töötasuga ning tasu maksjal on kohustus maksustada see tasu tööjõumaksudega (sotsiaalmakse ja töötuskindlustusmaks). Kui teenuse osutaja on juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja, kajastatakse lepingujärgset kulu sisseostetud teenusena, tööjõumakse ei arvestata ning teenustasu personalikuluna ei arvestata. Teenuse osutamise eest makstav tasu peab olema lepingus selgelt eristatud ning see ei või sisaldada muude kulude, näiteks transpordikulu, sidekulu või muude kulude, mis on vajalikud teenuse osutamiseks, maksumust. Kui lepingu alusel osutatakse eriliigilisi teenuseid, tuleb lepingus näidata iga teenuse maksumus.

Lähetus- ja transpordikulud on abikõlblikud projekti otsesele personalile või muudele isikutele, kes osalevad projekti tegevuste elluviimises ja kelle lähetuse ja transpordiga seotud kulud on projekti elluviimiseks vajalikud. Lähetus- ja transpordikulud, sealhulgas päevarahad ja mootorsõiduki kasutamise kulud, on abikõlblikud õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvate piirmäärade ulatuses või asutuse sisekorras kehtestatud piirmäärade ulatuses ning hüvitatakse kuludokumentide alusel.

Punktis 7.1.4 sätestatakse asjade ja teenuste ostmise abikõlblikkuse tingimused. Asjade ja teenuste ostmine on abikõlblik juhul, kui elluviija või partner küsib pakkujate paljususe olemasolul selliste asjade ostmiseks, mille maksumus ületab 1500 eurot ilma käibemaksuta, kolm hinnapakumist. Hinnapäring peab võimalikele pakkujatele olema edastatud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Teenuste puhul, mille ostuhind ületab 1500 eurot ilma käibemaksuta, peab olema sõlmitud leping, mis sätestab kõik töövõtu raames tehtavad tegevused, ning töövõtja peab olema esitanud hankijale osutatud teenuste eest arve.

Punktis 7.1.5 sätestatakse tegevuse 2.2 sihtrühma abikõlblike kuludena transpordi- ja majutuskulud.

Tegevuse 2.2 sihtrühma koolitusel osalemise transpordikulud on abikõlblikud nende osalejate puhul, kes osalevad koolitusel, mis toimuvad nende elukohast kaugemal kui 50 km. Transpordikulud hüvitatakse sihtrühma poolt elluvijale, partnerile või vastavalt riigihangete seaduses sätestatud korrale leitud teenusepakkujale esitatud lihtkirjaliku avalduse ning kuludokumentide esitamisel.

Tegevuse 2.2 sihtrühma koolitusel osalemise majutuskulud on abikõlblikud nende osalejate puhul, kes osalevad koolitusel, mis toimuvad nende elukohast kaugemal kui 50 km. Majutuskulud hüvitatakse lihtkirjaliku avalduse alusel, mille koolitav esitab elluvijale, partnerile või vastavalt riigihangete seaduses sätestatud korrale leitud teenusepakkujale. Majutuskoha valimisel tuleb elluvijal, partneril või vastavalt riigihangete seaduses sätestatud korrale leitud teenusepakkujal järgida kulude mõistlikkuse põhimõtet.

Punktis 7.1.6 sätestatakse, et tegevuse 2.3 sihtrühma puhul on lisaks punktis 7.1.3 nimetatud kuludele abikõlblikud ka seminari- ja koolituskulud, lähetus- ja transpordikulud, ekspertide, sealhulgas välisekspertide töötasud, uuringute ja analüüside, juhendmaterjalide väljatöötamise või soetamise kulud ning arendatud teenuste rakendamiseks vajalike tehniliste vahendite soetamise ja rentimise kulud, litsentsitasud ning sidekulud.

Punktis 7.2 sätestatakse toetatavate tegevuste raames mitteabikõlblikud kulud. Lisaks ühendamääruse §-s 4 sätestatule on muu hulgas mitteabikõlblikud lähetus- ja transpordikulud, mis ületavad elluvijaja, partneri ja vastavalt riigihangete seaduses sätestatud korrale leitud teenusepakkujate töö ja teenistuseläheduse kordades sätestatud maksustamisele mittekuuluvat piirmäära. Samuti on kaudsete kulude topeltrahastamise vältimise eesmärgil sätestatud, et mitteabikõlblik on TAT-i punkti 7.1.3.2 alusel kaudse kuluna hüvitatava kulu hüvitamine kuludokumentide alusel. Punktis 7.1.6.7 nimetatud tehniliste vahendite ja sidekulud, mida üldjuhul loetakse kaudse kulu sisse, võib põhjendatud juhtudel, kui need on tulenevalt arendatava teenuse iseloomust teenuste rakendamiseks vajalikud, lugeda otsesteks kuludeks (näiteks telefonikõnede kulud, mis on tehtud toetatava tegevuse raames arendatud teenuse sihtrühmale nõustamise pakkumiseks telefoni teel).

Punkt 8. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Punktis 8 sätestatakse toetuse maksmise tingimused, kord ja alused ning elluvijaja, RÜ, RA ja korraldusasutuse õigused ja kohustused toetuse maksmisel. Toetuse maksmise tingimused ja kord põhinevad STS-is ja ühendamääruses sätestatul.

STS-i § 29 lõike 5 kohaselt elluvijale ettemakseid ei võimaldata, kuna riigiasutustel on võimalik saada riigieelarvest ajutisi käibevahendeid sildfinantseerimisena.

Punktis 8.5 sätestatakse, et esimese tegelike kulude alusel toetuse maksetaotluse võib esitada koos väljamaksete prognoosiga ja sellele tuleb lisada kõik selle taotluse aluseks olevate kuludokumentide ja tasumist tõendavate dokumentide koopiaid.

Ühendamääruse § 11 lõikes 4 on sätestatud erisused kulu tasumist tõendavate dokumentide esitamise kohta. Nimelt ei pea riigiasutused esitama koos maksetaotlusega tasumist tõendavaid dokumente ning kohaliku omavalitsuse üksused ja nende asutused ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud personalikulude tasumist tõendavaid dokumente.

Palgakulude tõendamisel esitatakse ja kontrollitakse ainult töötaja brutotasu (kaasa arvatud puhkusetasu ja haigustasu) teket ja põhjendatust ning kas töötasult on arvestatud sotsiaalmaksu ja tööandja töötukindlustusmaksed. Töötaja brutotasult kinnipeetud summade kohta dokumente toetuse saajad esitama ei pea ning rakendusüksus neid ei kontrolli, sest summade kinnipidamine ei ole toetuse saaja kulu.

Erandi eesmärk on lihtsustada maksetaotluste menetlemise kontrollimist, nõudes vähem dokumente asutustelt, kelle puhul on ebatõenäoline, et palk, maksud ning arved jäävad tasumata.

Erand ei vabasta toetuse saajat dokumentide säilitamiskohustusest ja kulu abikõlblikkuse, sealhulgas ka kulu maksmise tõendamisest. Toetuse saaja peab olema siiski valmis esitama audiitorile ja järelkontrolli tegijale nende nõudmisel kulu maksmist tõendavad dokumendid.

Punktis 8.10 sätestatakse, et viimane väljamakse elluvijale sõltub lõpparuande kinnitamisest

rakendusasutuse poolt.

Ühendmäärusega sätestatakse lõppmakse tegemiseks tingimus, milleks on toetatava tegevuse elluviimise tõendatus. Seega võib lõppmakse teha alles pärast seda, kui toetatavad tegevused on lõpetatud ja lõpetamine tõendatud. Lõpparuande esitamine tähendab sisuliselt seda, et olenevalt kulude hüvitamise viisist on toetuse maksmise eelduseks olevad toetatavad tegevused tehtud, elluviija on kulud tasunud ja ka oodatud tulemused saavutatud.

Viimase väljamakse suurus ja selle tegemise võimaldamine alles pärast lõpparuande kinnitamist on vajalik, et motiveerida elluviijat esitama lõpparuanne õigeaegselt ning et väljamakse saaks vajaduse korral tasaarveldada tagasimaksmisele kuuluva summaga, näiteks kui lõpparuande kontrollimisel tuvastatakse finantskorrektsiooni tegemise vajadus.

Punkt 9. Elluviija kohustused

Punktis 9 sätestatakse elluviija kohustused vastavalt TAT-ile, STS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. Sätestatakse asjakohaste dokumentide RÜ-le ja RA-le esitamise kord ja tähtajad ning partneritega partnerluslepingu sõlmimise tagamise kohustus.

Punktis 9.1.1 sätestatakse, et elluviija kohustus on esitada RA-le kinnitamiseks järgmise eelarveaasta tegevuskava ja sellele vastav eelarve kulukohtade lõikes RA juhi kinnitatud vormil ning eelarve seletuskiri vabas vormis. Vorme ei kinnitata TAT-i lisana, vaid eraldiseisva siseministri käskkirjaga, et tagada RA-le paindlikkus vormide ajakohastamiseks ressursitõhusamalt kui TAT-i lisana.

Punktis 9.1.1.1 sätestatakse, et RA-le esitatud eelarveaasta tegevuskava, sellele vastav eelarve ja eelarve seletuskiri kinnitatakse RA juhi käskkirjaga. Punktis 9.1.1.2 sätestatakse, millistel juhtudel ei eelda kinnitatud tegevuskava ja eelarve muutmine RA juhi käskkirja muutmist.

Punktis 9.1.2 sätestatakse, et elluviija kohustus on esitada RA-le ja RÜ-le teadmiseks eelneva aasta korrigeeritud eelarve ühe kalendrikuu jooksul alates vastava aasta viimase maksetaotluse väljamaksmisele saatmisest RÜ poolt. Elluviija korrigeerib eelarve tegelike abikõlblike kulutuste summa põhjal ja esitab selle RA-le ja RÜ-le teadmiseks, et neil oleks ülevaade vastava aasta eelarve lõppseisust ja sellest tulenevast võimalikust ülejäägist.

Punktis 9.1.8 sätestatakse, et elluviija võib RÜ-lt taotleda hangete eelnõustamist vastavalt RÜ hangete eelnõustamise protseduuridele. RÜ nõustab vajaduse korral elluviijat riigihangete läbiviimisel, sh hankedokumentide vormistamisel, hankemenetluse igas etapis otsuste tegemisel ja hankelepingu muutmisel.

Punktis 9.1.11 sätestatakse, et elluviija peab koguma algandmeid seirearuannete jaoks, sealhulgas nõutavaid isikuandmeid toetatava tegevuse 2.2 raames kohanemiskoolitustel ja keeleõppes osalejate ja selle läbinute kohta vastavalt KA juhistele. Osalejate detailseid isikuandmeid tuleb vastavalt korraldusasutuse juhisele koguda siis, kui tegevus või tegevuste jada kestab kauem kui 32 akadeemilist tundi. Tegevuste jadana käsitletakse käesoleva TAT-i raames kohanemisprogrammi erinevaid koolitusmooduleid ja algataseme keeleõpet.

Vastavalt STS-i § 24 lõikele 7 peab elluviija korraldama osalejate andmekorje. Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni juhendites (2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfondi juhendmaterjal¹² ning 2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfond juhis lisa D¹³ – andmete kogumise ja valideerimise praktiline juhend) ning täpsem töökorraldus korraldusasutuse juhendis „Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2014–2020 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub elluviija osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmeid ulatuses, mis on vajalikud registritest andmekorje tegemiseks (isikukood) ning mis ei ole Eestis olemasolevatest registritest

¹² Kättesaadav internetis: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7884&langId=en>

¹³ Kättesaadav internetis:

<http://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/ged/Annex%20D%20%E2%80%93%20Practical%20guidance%20on%20data%20collection%20and%20validation.pdf>

ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhiste.

Nõutud andmed koos muu tegevusega seotud teabega tuleb esitada RÜ-le RA kinnitatud vormil kord kvartalis. RÜ koondab andmed ning edastab need seejärel Statistikaametile andmeedastuskanali eSTAT kaudu. Korraldusasutuse juhendist tulenevad vormid ja nende täpsemad esitamise tähtajad on kinnitatud siseministri 4. septembri 2015. a käskkirjaga nr 1-3/162 "Perioodil 2014–2020 Euroopa Sotsiaalfondist toetatavate tegevuste andmekorje vormide kinnitamine".

Punkt 10. Partnerite kohustused

Punktis 10 sätestatakse partnerite kohustusena lisaks STS-i §-s 25 nimetatud kohustustele kohustus tagada partnerluslepingu sõlmimine elluvijaga.

Punkt 11. Tegevuste elluviimise tulemusaruanne ja selle esitamise kord

Peatükis 11 sätestatakse elluvijal, RÜ ja RA õigused ja kohustused aruandluse esitamisel ja kontrollimisel.

Punkt 12. Tegevuste ja nende elluviimise tingimuste muutmine

Punktis 12 sätestatakse tegevuste ja nende elluviimise tingimuste muutmise kord.

Punktis 12.1 sätestatakse, et kui ilmneb vajadus toetatavate tegevuste, tulemuste, eelarve, tulemusnäitajate või toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi muutmiseks, esitab elluvijal RA-le põhjendatud taotluse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Punktis 12.6 sätestatakse, et RÜ-l on õigus taotleda TAT muutmist, kui seirearuannetest või muudest objektiivsetest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik tegevuste edukaks läbiviimiseks või eesmärkide saavutamiseks, selleks esitab ta RA-le muutmise taotluse ning teavitab sellest elluvijat. RA vaatab taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul taotluse saamisest arvates, mille käigus teeb otsuse TAT-i muutmise algatamise kohta.

Punktis 12.7 sätestatakse, et RA-l on õigus iseseisvalt algatada TAT muutmise, teavitades RÜ-d ja elluvijat sellest mõistliku aja jooksul ette.

Punktis 12.8 sätestatakse, et RA esitab TAT muutmise eelnõu STS-i § 13 lõike 3 kohasele kooskõlastamisele. Kooskõlastamine hõlmab kooskõlastamist korraldusasutusega, valdkondlikku komisjoni kuuluva RA-ga, RA-dega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest, ning RA-dega, kelle vastutusala läbiva teema eesmärgi toetatavad tegevused mõjutavad.

Punktis 12.9 sätestatakse, et TAT-i muutmiseks ei loeta punktis 9.1.1 nimetatud järgmise eelarveaasta tegevuskava, eelarve ja eelarve seletuskirja kinnitamist ja muutmist. Seda juhul, kui tegevuskavas kavandatud tegevused ja nende eelarve on kooskõlas TAT-is sätestatuga.

Punkt 13. Finantskorrektsioonid ja toetuse tagasimaksmine

Punkt reguleerib finantskorrektsioonide tegemist ja toetuse tagasimaksmist. Finantskorrektsioonide tegemisel ja toetuse tagasimaksmisel tuleb lähtuda STSist ja ühendmäärusest. Peatüki punktis 2 sätestatakse, et finantskorrektsioone teeb RÜ STS-i § 8 lõike 2 punkti 6 ning rahandusministeerium STS § 45 lõike 4 alusel. Finantskorrektsiooni otsused tehakse vastavalt STS §-dele 45–47. Punktis 3 sätestatakse, et toetus makstakse tagasi vastavalt STS-i §-dele 48 ja 49.

Punkt 14. Vaiete lahendamine

Punkt sätestab vaiete lahendamise korra.

STS-i § 51 lõige 1 sätestab, et korraldusasutuse, RA või RÜ otsuse või toimingu vaidlustamisel tuleb enne halduskohtule kaebuse esitamist läbida vaidemenetlus.

STS-i § 51 lõike 2 kohaselt lahendab vaide RM, kui vaie esitatakse korraldusasutuse otsuse või toimingu peale. Kui vaie esitatakse RA otsuse või toimingu peale, lahendab vaide RA. Kui vaie esitatakse RÜ otsuse või toimingu peale, lahendab vaide RA, välja arvatud juhul, kui RA on toetuse andmise tingimuste õigusaktis määranud vaide lahendajaks RÜ. Kui RÜ otsuse või toimingu peale esitatud vaide lahendab RA, esitatakse vaie RÜ kaudu RA-le. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1301/2013 artikli 7 lõigete 4 ja 5 kohaselt lahendab

toetuse andmisel vaide RA. RÜ võib olla vaide lahendajaks, kui ta on täidesaatva riigivõimu asutus või riigivara seaduse § 3 punkti 8 tähenduses riigi sihtasutus. Nimetatud sätte lõike 3 kohaselt lahendatakse vaie 30 kalendripäeva jooksul kõnesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud vaiet lahendavale asutusele vaide esitamisest arvates. Vaide lahendamise tähtaega võib pikendada haldusmenetluse seaduse § 84 lõike 2 kohaselt.

Punkt 14.1 sätestab, et RÜ toimingut või otsust peab enne halduskohtusse kaebuse esitamist esitama vaide RÜ-le vastavalt STS-i §-le 51. Seega sätestab TAT tingimuse, kuidas tuleb vaie RÜ haldusakti või toimingut peale esitada. Kuna sellesisulise regulatsiooni kehtestamine on TAT-is lubatud ning STS-i § 51 lõige 2 võimaldab jätta vaide lahendamise RÜ-le, sest tegemist ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1301/2013 artikli 7 lõigete 4 ja 5 kohase toetuse andmisega, siis on tegemist õiguspärase ja vajaliku regulatsiooniga. Vastava regulatsiooni TAT-is kehtestamata jätmisel peab RÜ haldusakti või toimingut kohta esitatud vaide lahendama RA.

STS-i § 51 lõike 2 kohaselt võib RÜ olla vaide lahendajaks, kui tegemist on täidesaatva riigivõimu asutuse või riigivara seaduse § 3 punkti 8 tähenduses riigi sihtasutusega. Riigivara seaduse § 3 lõike 8 kohaselt on riigi sihtasutuseks sihtasutus, mille ainuasutaja on riik. Kuigi SA **Innove** on eraõiguslik juriidiline isik, kes juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi seadustest ja muudest õigusaktidest ning põhikirjast, on siiski tegemist sihtasutusega, mille ainuasutaja on riik (SA Innove põhikirja punkt 1.3).

III. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus kasutatakse kahte uut terminit – „kohanemisprogramm“ ja „uussisserändaja“ Terminite definitsioonid on esitatud eelnõus.

IV. Toetatavate tegevuste vastavus üldistele valikukriteeriumidele

1. Projekti mõju meetme eesmärkide saavutamisele

Infoplatvormi, kohanemiskoolituste ja tugivõrgustike rakendamise tulemusena paranevad uussisserändajate võimalused tööturul aktiivselt osalemiseks asjakohase teabe ning tugiteenuste pakkumise toel, mis toimivad Euroopa Liidu rahastamisperioodi lõppedes iseseisvalt. Projektide väljundi- ja tulemusnäitajad on nimetatud TAT-i peatükis 3. Väljundi- ja tulemusnäitajad ning nende sihttasemed panustavad meetme väljundi- ja tulemusnäitajate saavutamisse.

2. Projekti põhjendatus

Infoplatvormi, paindlike kohanemiskoolituste ning tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamise vajadust on nimetatud nii VMS-i muutmisel, erinevates uuringutes kui ka sotsiaalpartnerite tagasisides. Kõik tegevused on suunatud eelnimetatud probleemide lahendamisele ning on planeeritud toimima koosmõjus. Ajakava väljatöötamisel on arvestatud vajadusega nii teenuseid piloteerida kui ka ümber kujundada. Lähtuvalt eelnevast on projekti tegevused põhjendatud nii teaduslikust kui ka praktilisest vaatepunktist.

3. Projekti kulutõhusus

Teenusepakkujad, v.a partnerid SA Arhimedes ja SA Eesti Teadusagentuur, leitakse avatud konkurentsi tingimustes riigihangete abil. Eelarve planeerimisel on kasutatud lisaks eelneva Euroopa Liidu rahastamisperioodi tegevuste kuludele ka eksperdihinnanguid. Lähtuvalt eelnevast kujundatakse toetatavate tegevuste eelarved teadmuspõhiselt ning turukonkurentsi tingimustes.

4. Toetusesaaja (ja partnerite) suutlikkus projekt ellu viia

Siseministeerium vastutab rändepoliitika kujundamise eest Eestis. Politsei- ja Piirivalveamet vastutab elamislubade ja elamisõiguste alusel väljastatavate dokumentide menetlemise eest. SA Archimedes ja SA Eesti Teadusagentuur vastutavad rahvusvahelistumisega seotud tegevuste eest Eesti kõrgharidus- ja teadusasutustes. EAS vastutab Eesti tutvustamise eest väljaspool Eestit ning välismaalastele, st tegevuste otsesele sihtrühmale. Lähtuvalt eelnevast on toetuse saaja ja partnerid suutlikud ning sobivad projekti ellu viima.

5. Projekti mõju läbivatele teemadele
 Võrdsed võimalused – toetatavad tegevused 1, 2 ja 3
 Infoühiskond – toetatavad tegevused 1 ja 2
 Regionaalareng – toetatavad tegevused 2 ja 3
 Riigivalitsemine – toetatavad tegevused 1, 2 ja 3

V. Tegevuste rahastamine pärast tegevuste lõppemist

Tabel 1. Meetme rahaliste vahendite jaotus kuni 2023. aasta lõpuni (aastate ja rahastusallikate kaupa, sh riigieelarveline kaasrahastamine)

		Kogumaksumus		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Kogu maksumus	EL	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE	ESF	RE
Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine	510 000	433 500	76 500	4590	810	53 746	9 485	68 874	12 154	97 758	17 252	34 757	6134	34 755	6133	34 755	6133	34 755	6133	34 755	6133	34 755	6133
Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine	6 789 200	5 770 820	1 018 380	6579	1161	112 049	19 773	654 791	115 551	567 872	100 213	761 155	134 322	755 366	133 300	881 637	155 583	947 492	167 204	1 083 879	191 273	0	0
Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine	2 200 800	1 870 680	330 120	0	0	1272	224	84 762	14 958	259 777	45 843	311 047	54 891	325 214	57 391	325 214	57 391	282 714	49 891	238 183	42 032	42 500	7500
Kokku	9 500 000	8 075 000	1 425 000	11 169	1971	167 067	29 482	808 427	142 663	925 407	163 308	1 106 959	195 347	1 115 335	196 824	1 241 606	219 107	1 264 961	223 228	1 356 817	239 438	77 255	13 633

1. Arvestuse alused (selgitus, kuidas ja millistest andmetest ning ühikutest lähtuvalt on arvutatud tegevuste maksumused)

1.1. Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine

Arvestuse aluseks on olnud eelduslikud infoplatvormi väljatöötamise ja piloteerimise kulud, vahehindamise põhjal tehtavad arenduste eelduslikud maksumused ning infoplatvormi käigushoidmise kulud ühe inimese kohta, arvestades sisserände prognoosi alusel eelduslikku infoplatvormi kasutajate hulka. Eeldatav minimaalne kasutajate hulk aastaks 2023 on 6000 isikut ning lähtudes väljatöötamise kogukulust on ühe isiku kohta eelduslik veebiplatvormi väljaarendamise ja ülalpidamise kulu 78 eurot.

1.2. Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine

Arvestuse aluseks on:

1.2.1. vähemalt kolme erineva koolituse paketi osa (nt ettevõtlusrände kohanemiskoolitus) väljatöötamise ja arendamise eelduslik hind, sh meetodika, infomaterjalid (aluseks võetud MISA tellitud esialgse kohanemiskoolituse väljatöötamise maksumus) ning veebipõhiste materjalide paketi väljatöötamise maksumus koolituse juurde (nt videoloengud, teadmiste testid), õppe-, meetodiliste ja infomaterjalide uuendamine, trükkimine, veebipõhiste

koolituste sisu muutmise eelduslik hind;

1.2.2. kohanemiskoolituse pilootkoolituse eeldatav maksumus ühe inimese kohta (arvestatud pilootperioodil umbes 618 eurot ühe inimese kohta), võttes arvesse, et koolitus on lühem ja kontserteeritum¹⁴, kui praegu pakutav kohanemiskoolitus, mille hind ühe inimese kohta on umbes 800–1300 eurot ning mida pakub OÜ Immisoft¹⁵. Samuti on arvesse võetud praegu turul saadaolevaid keelekoolituste maksumusi A1-tasemel. Koolituste pakkumise perioodil 2017–2018 on koolituse hinnaks inimese kohta umbes 618 eurot ning perioodil 2019–2023 umbes 650 eurot. Perioodide erinevad maksumused on tingitud sellest, et piloteerimise faasis on rakendamise faasiga võrreldes vähem inimesi ning kohanemisprogrammi algaasis töötatakse kohanemisprogrammi mooduleid välja. Sealjuures on arvesse võetud eeldatav hinnatõus 2023. aastani. Kokku koolitatakse 2023. aasta lõpuks 12 843 isikut.

1.2.3. Kohanemiskoolituste eeldatavad kulud põhinevad järgmisel Eestisse sisserände prognoosil.

1.2.3.1. Aastatel 2010–2012 väljastas PPA aastas keskmiselt 3061 tähtajalist elamisluba kolmandate riikide kodanikele¹⁶ (ei sisalda määratlemata kodakondsusega isikuid)¹⁷ ning tähtajalist elamisluba pikendas aastas keskmiselt 2819 kolmandate riikide kodanikku (ei sisalda määratlemata kodakondsusega isikuid). Eestis registreeris oma elukoha ja omandas elamisõiguse viieks aastaks aastas keskmiselt 2039 Euroopa Liidu kodanikku¹⁸ (sh alaealised).

1.2.3.2. Eelnevast tulenevalt on järeldatud, et sellise rändevoo jätkumisel tuleb aastas arvestada keskmiselt 2940¹⁹ (tase 1 – 577; tase 2 – 435; tase 3 – 1929 isikut) uussisserändajaga kolmandatest riikidest ning u 50%, s.o 1020 aastas saabuva Euroopa Liidu kodanikuga, kes võiksid kohanemiskoolituse läbida. Kohanemiskoolitusi pakutakse vähemalt kolmele sihtrühmale rändetüübi alusel: töö- ja ettevõtlusränne (tase 1 – töötajad ja ettevõtjad), õpiränne ja teadlasmobiilsus (tase 2 – tudengid, teadlased, õppejõud), pereränne (tase 3 – abikaasad, lapsed). Rändeprognos on arvutatud perioodi 2010–2012 sisserände alusel ning tugineb PPA antud tähtajalistele elamislubadele ning nende pikendamistele.

1.3. Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine

Arvestuse aluseks oli Riigikantselei tellimusel tarkade otsuste fondi toel läbiviidud uuring „Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks“ ning eeldus, et teenuse arendamise või väljatöötamisega võib mõnel juhul kaasneda ka teenuse pakkumine, nt nõustamisteenuse pakkumine. 2023. aastaks seatud väljundinäitaja on 100 teenust. Kuna tegemist on kontseptsiooni väljatöötamisega rahastamisperioodil, on esialgseks ühe ühiku hinnaks 22 008 eurot, mis on saadud üldsumma jagamisel väljundinäitajaga (100 tk).

Tulenevalt tegevuse 2.3 alategevuse 2.3.3.1 „Arendamist vajavate teenuste ja nende pakkumise võimekuse väljaselgitamine“ käigus kaardistatust ja sellest lähtuvast muudatusest teenuste arvestamise meetodikas on plaanis tegevuse 2.3 tulemusnäitaja sihttaseme alandamine kahekümne viiele, sealhulgas välismaalaste seadusliku Eestis viibimise ja elamise õiguslik nõustamisteenus, mille kulu moodustab 40% tegevuse 2.3.3.1 kogumahust. RA on muudatuse tegemise vajaduse mitteametlikult läbi rääkinud korraldusasutusega, kes seda põhimõtteliselt toetab. Kuna TAT-is seatud tulemusnäitaja on sätestatud rakenduskavas, teeb RA korraldusasutusele ettepaneku rakenduskavas esitatud sihttaseme muutmiseks rakenduskava muutmise protsessi käigus. Kui see muudatus on heaks kiidetud, muudetakse vastavalt ka TAT-i.

2. Selgitus, millise rahastamisallika või tegevusega on tegemist ning milliste tegevuste edasisel rahastamisel või tulemuste edasisel kasutamisel minnakse üle teistele

¹⁴ Kohanemiskoolituse pikkuseks on planeeritud keskmiselt 60 akadeemilist tundi (keskmiselt 50 tundi keeleõpet + 5 tundi baasinfot + 5 tundi spetsiifilist infot), millest kuni 50% on võimalik läbida veebi teel ka enne Eestisse saabumist. Koolituse pikkus ei pruugi olla sama kõikidel sihtrühmadel, s.o tööränne, õpiränne, pereränne.

¹⁵ Immisoft OÜ pakutav kohanemisprogramm jaguneb:

- baaskoolitus – kodanikuõpe ja sotsiaal-majanduslik lõimumine (65 tundi) 2,5 EAP;
- keelekoolitus – A2-taseme eesti keele ja eesti kultuuri kursus (364 tundi) 14 EAP.

¹⁶ Tähtajaline elamisluba ja selle alus: pereränne, töötamiseks, õppimiseks, ettevõtluseks, legaalne sissetulek, välisleping.

¹⁷ Allikas: PPA.

¹⁸ Allikas: Rahvastikuregister.

¹⁹ Keskmise arvestatud taotlejatest ja pikendajatest.

rahastamisallikatele ning millistele rahastamisallikatele üle minnakse

Kõikide tegevuste katteallikas perioodil 2014–2020 on ESF (85%) ning Euroopa Liidu toetuse Eesti kaasrahastamise maht (15%) on planeeritud riigieelarvest. Tegevuste abikõlblikkuse periood on planeeritud aastani 2023. Perioodil 2014–2023 töötatakse välja nii veebipõhised kui paberil metoodika, õppe- ja infomaterjalid nii uussissiserändajatele kui ka sidusrühmadele. Samuti luuakse ja arendatakse teenuseid ja süsteeme nende levitamiseks ja kasutamiseks. Kohanemiskoolituste pakkumisega tekib kompetents uussissiserändajate toetamiseks ning kuna meetme tegevustesse on planeeritud ka kõikide materjalide uuendamine enne rahastamisperioodi lõppu 2022. aastal, on võimalik meetmest väljuda nii, et on olemas materjalid ka teenuste edasiseks pakkumiseks.

Alates 2024. aastast on olulisimaks jätkutegevuseks kohanemiskoolituste edasine pakkumine ning perioodiline vahehindamine. Samuti seonduvad jätkutegevused infoplatvormi halduskuluga. Kohanemiskoolituste pakkumise ja infoplatvormi rakendamise kulu tasutakse Eesti riigieelarvest.

Arvestuse aluseks on võetud senised rändevoord ning nende keskmine kasv 5% võrra aastas. Väljumisstrateegia puhul on arvestatud maksimummääradega²⁰, st olukorraga, kui 90% kõikidest riiki saabuvatest uussissiserändajatest osaleksid kohanemiskoolitusel, mille hinnaks koos infoplatvormi ülalhoidmise kuluga on inimese kohta 650 eurot.

Tegevuste jätkamisel on planeeritud võimestada teisi asjassepuutuvaid partnereid, mh kohalikul tasandil ja kohalikke omavalitsusi, 2014–2020 rahastamisperioodi jooksul piisavalt, et asjassepuutuvad organisatsioonid oleksid võimelised koolituste pakkumise üle võtma.

Tegevuse 2.3. alategevuse 2.3.3.2 „Teenuste arendamine“ raames väljaarendatud teenuste puhul on Euroopa Liidu toetus ühekordse võimendava mõjuga ning kõik teenused arendatakse välja põhimõttel, et Euroopa Liidu vahenditest väljumine toimub riigieelarvesse või teenuse omafinantseerimisse.

Tabel 2. Teenuse pakkumise kulud riigieelarvelistest vahenditest alates aastast 2024

Meetme või tegevuse nimetus	2024	2025	2026
Euroopa Liidu toetuse maht (€)	-	-	-
Euroopa Liidu toetuse Eesti kaasrahastamise maht:	-	-	-
Katteallikad tegevuste jätkamiseks			
Riigieelarve	4 180 820	4 313 761	4 446 702
Erasektor	-	-	-
Kohanemiskoolitustel osalejate omafinantseering	-	-	-
Kokku maht	4 180 820	4 313 761	4 446 702

3. Analüüs ja arvestus, kuidas välditakse negatiivset mõju valitsussektori eelarvele

Selleks, et vältida negatiivset mõju riigieelarvele, on võimalik kasutada kolme alust.

1. Vaja on analüüsida võimalust katta osa kohanemiskoolituste ja infoplatvormi rakendamise kuludest, tõstes tähtajalise elamisloa taotluse menetlemise riigilõivu teatud rühmadele (täiendavad tulud mujal valitsussektoris), kelle majanduslik seisukord seda võimaldab. See võimaldaks hoida ära negatiivset mõju riigieelarvele ning käsitleks riiki saabuvale uussissiserändajale teabe ja kohanemiskoolituse pakkumist ühe tervikpakettina tähtajalise elamisloa taotlemisel. Näiteks kui tõsta ettevõtluseks taotletava tähtajalise elamisloa menetluse riigilõivu 50 euro võrra ja töötamiseks taotletava tähtajalise elamisloa menetluse riigilõivu 100 euro võrra, tähendaks see aastas kokku umbes 400 000 eurot tulu. Kui tõsta riigilõivu pererände korral 30 euro võrra, tähendaks see ühes aastas kokku umbes 120 000 eurot tulu. Kui tõsta riigilõivu õppimiseks taotletava tähtajalise elamisloa menetlemise eest 20 eurot, tähendaks see lisatulu ühes aastas kokku umbes 13 000 eurot.

²⁰ Maksimummäära kasutatakse, et arvestada suurimat võimalikku kulu riigieelarvesse.

2. Vaja on analüüsida, kui palju Eestisse saabunud uussisserändajad loovad lisatöökohti ning suurendavad tööhõivet erialadel, kus praegu on tööjõu puudus. American Enterprise Institute for Public Policy Research viis 2011. aastal läbi uuringu „Immigration and American Jobs“, mille kohaselt aitab üks välismaalt sisserännanu, kuid USA-s teaduse, tehnoloogia, inseneri või matemaatika alal kõrghariduse omandanud isik, luua USA-s 2,7 lisatöökohta. Väljaspool USA-d nendel erialadel kõrghariduse omandanud suurendasid kohalike elanike hulgas tööhõivet 0,86 töökoha võrra.²¹ Mõju ulatus on riigi spetsiifikat arvestades ilmselt erinev, kuid kõrgelt haritud välismaalased ja tippspetsialistid mõjuvad Eesti tööturule kahtlemata positiivselt. Kohanemisprogramm ja tugivõrgustikusüsteem aitab nende Eestisse saabumise rändeprotsessi toetada ning luua eeldused neil Eestis edukalt toime tulla.

3. Vaja on analüüsida ka võimalusi vähendada kohanemiskoolituse kulusid. On võimalik, et Euroopa Liidu 2014–2023 rahastamisperioodi jooksul ilmneb, et koolitusi saab sihtrühmapõhiselt pakkuda odavamalt ning kontsentreeritumalt. Samuti võib perioodi jooksul selguda, et teatud sihtrühmadele ei ole kohanemiskoolitust sellisel kujul ning riigi poolt finantseerituna vaja. Kui kohanemiskoolituse hind uussisserändaja kohta on näiteks 50% võrra soodsam, kahaneks kulu ka riigieelarvele umbes 2 miljoni euro võrra.

VI. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

VII. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisel. Käskkirja rakendatakse tagasiulatuvalt alates 1. augustist 2014. aastal.

VIII. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Käskkirja eelnõu esitati mitteametlikuks kooskõlastamiseks TAT töörühma liikmetele, RÜ-le, korraldusasutusele, valdkondlikku komisjoni kuuluvale RA-le, RA-dele, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest, RA-dele, kelle vastutusala läbiva teema eesmärgi toetatavad tegevused mõjutavad, ning teadmiseks elluviija partneritele.

Käskkirja eelnõu esitati ametlikuks kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu korraldusasutusele, valdkondlikku komisjoni kuuluvale RA-le, RA-dele, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest, ning RA-dele, kelle vastutusala läbiva teema eesmärgi TAT tegevused mõjutavad. Arvamuse eelnõu kohta on andnud ka valdkondlik komisjon.

Eelnõus kirjeldatud tegevuste kontseptsioonide väljatöötamise protsess on olnud laiapõhjaline ja kaasav. 2013. aasta detsembrist kuni 2014. aasta veebruarini toimusid arutelud ministeeriumide (Kultuuriministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium) ning järgmiste koostööpartnerite esindajatega: Eesti Teadusagentuur, Eesti Noorsootöö Keskus, Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Pagulasabi, Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon Eesti esindus (IOM), Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Tartu Ülikooli elukestva õppe keskuse õppimise ja õpetamise arenduskeskus, Rektorite Nõukogu, Sisekaitseakadeemia, SA Archimedes, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Teenusmajanduse Koda, Eesti Töötukassa, Riigikantselei, Politsei- ja Piirivalveamet, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, SA Innove, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, MTÜ Lastekaitse Liit, Youth For Understanding Eesti esindus (YFU), Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA), Baltic Relocation Services, Balti Uuringute Instituut (IBS), OÜ MoveMyTalent, BDA Consulting OÜ, Expat Relocation Estonia OÜ, HeiVäl Consulting OÜ, Immisoft OÜ.

IX. Seletuskirja lisad

Lisa. Seosed läbivate teemadega

²¹ http://www.renewoureconomy.org/sites/all/themes/pnae/img/NAE_Im-AmerJobs.pdf

Seosed läbivate teemadega

Meetme tegevuse nimetus	Läbiv teema	Meetmega seotud kriteerium (läbivate teemade juhendis)	Selgitus kriteeriumi seose kohta meetmega/seose puudumise kohta	Meetme mõju arvestamise/suurendamise viisid	Lõplik juhtivministeeriumiga läbiräägitud hinnang puutumuse olemasolu kohta.
Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine	Keskkond ja kliima	Seost ei leitud.	Seost ei leitud.	-	Puutumus puudub.
	Võrdsed võimalused	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 1.1. Kas meede edendab või võiks edendada/mõjutada naiste ja meeste võrdõiguslikkust hariduses, teaduses ja tööturul? • Kriteerium 1.2. Kas meede mõjutab või võiks mõjutada naiste ja meeste elu pikkust ja kvaliteeti? • Kriteerium 1.3. Kas meede edendab või võiks edendada naiste ja meeste võrdset osalemist otsustusprotsessis? • Kriteerium 4.1. Kas meede edendab või võiks edendada mitte-eestlaste kaasamist ja osalemist ühiskonnaelus? 	Infoplatvormi ja sellega seotud platvormide pakkumine on suunatud uussisserändajatele praktilise info, mh tööturu ning ettevõtluse, hariduses ja teaduses osalemise võimaluste, arstiabi ja muu riikliku abi (mh ohvriabi) teemade edastamisele enne Eestisse saabumist ning selle järel. Infoplatvormi kaudu edastatakse teavet kodanikuühenduste ja nendes osalemise võimaluste kohta ning Eesti poliitilise süsteemi ülesehituse kohta.	Infoplatvormis esitatav info arvestab eri sotsiaalsete rühmade vajaduste ja eelistustega ning on ligipääsetav ka vaegnägijatele ja -kuuljatele.	Puutumus on olemas.
	Infoühiskond	• Kriteerium 2.3. Kas meede aitab kaasa või võiks aidata kaasa IKT sektori lisandväärtuse ja uuenduslikkuse kasvule?	Infoplatvormi pakkumine võimaldab vajalike oskustega tööjõul saada eelinformatsiooni Eestisse asumisel ning läbida mugavalt ning interaktiivselt osa kohanemisprogrammist.		Puutumus on olemas.
	Regionaalareng	Seost ei leitud	Seost ei leitud		Puutumus puudub.
	Riigivalitsemine	• Kriteerium 2.1. Kas meede panustab või võiks panustada kvaliteetselt ja hästi ette valmistatud eelnõudesse?	Infoplatvormi kujundamine tugineb olemasolevatel uuringutel ning eksperdi hinnangutel. Infoplatvormi väljakujundamisel kavandatakse eri lahenduskäike, mh infoplatvormi pakkumisi viisi ning		Puutumus on olemas.

			integreerimisvõimalusi teiste olemasolevate inforessurssidega. Infoplatvormi põhimõtete kujundamisel on kaasatud ning kaasatakse edasiseks huvitatud ja asjassepuutuvaid osapooli, sh teenuspakkujaid, ministeeriume, katusorganisatsioone, uussisserändajaid värbavaid organisatsioone.		
Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine	Keskkond ja kliima	Seost ei leitud.	Seost ei leitud.		Puutumus puudub.
	Võrdsed võimalused	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 1.1. Kas meede edendab või võiks edendada/mõjutada naiste ja meeste võrdõiguslikkust hariduses, teaduses ja tööturul? • Kriteerium 1.2. Kas meede mõjutab või võiks mõjutada naiste ja meeste elu pikkust ja kvaliteeti? • Kriteerium 1.3. Kas meede edendab või võiks edendada naiste ja meeste võrdset osalemist otsustusprotsessis? • Kriteerium 2.1. Kas meede edendab või võiks edendada noorte ja vanemaealiste kaasamist ja osalemist ühiskonnaelus? • Kriteerium 4.1. Kas meede edendab või võiks edendada mitteeestlaste kaasamist ja osalemist ühiskonnaelus? 	<p>Kohanemiskoolituste läbimisega omandavad uussisserändajad pädevused tööturul hakkamasaamiseks, mh teadmised tööturu toimimisest, elementaarse keeleoskuse, teadmised Eesti ühiskonna kultuurilistest eripäradest. Lisaks omandavad nad teadmised haridus- ja teadusvõimalustest, meditsiiniteenustest ning muudest teenustest (mh ohvriabi) ning Eesti poliitilise süsteemi ülesehitusest ja kodanikuühiskonnas osalemise võimalustest. Ühe teemamoodulina pakutakse koolitusi ka alla 15-aastastele lastele ja noortele, pakutakse teadmisi erinevates tegevustes osalemise võimaluste kohta. Ettevõtlusmooduli pakkumisega tutvustatakse uussisserändajatele ettevõtluses toimimise põhimõtteid. Kohanemiskoolituste pakkumisel käsitletakse ka kodanikeühendustes osalemise võimalusi.</p>	<p>Koolitustegevuste läbiviimisel, materjalide koostamisel ja esitamisel arvestatakse võimalike puudega osalejate vajadustega. Koolituste planeerimisel arvestatakse eri kultuuritausta, soo ja haridustasemega koolitatavate vajadustega. Koolitusi pakutakse ajaliselt võimalikult paindlikult.</p>	Puutumus on olemas.

	Infoühiskond	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 1.1. Kas meede edendab või võiks edendada IKT nutikat kasutamist valdkonnas riigihalduse või avalike teenuste osutamise korraldamiseks? 	Kohanemiskoolitusele registreerumise võimaluse, õppematerjalide ja enese testide viimine interaktiivsele platvormile ning võimalus läbida kohanemiskoolitus osaliselt veebipõhiselt edendab IKT nutikat kasutamist avalike teenuste osutamisel.		Puutumus on olemas.
	Regionaalareng	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 1.1. Kas meede edendab või võiks edendada kõigi piirkondade kestlikku ja ühtlasemat arengut? • Kriteerium 4.1. Kas meetme kujundamisel peaks kaasama kohalikke ja piirkondlikke organisatsioone? 	<p>Meede toetab eeskätt suuremate linnapiirkondade arengut, kus kohanemiskoolitusi valdavalt läbi viiakse ja kus on ka suurem uussisserändajate kohanemisest tõusev mõju kohalikule arengule.</p> <p>Meetme tegevuste planeerimisel kaastakse nii planeerimisse kui rakendamisse kohaliku tasandi toimijaid, kujundamaks kohalikul tasandil iseseisva teenuspakkumise võimekust rahastamise lõppemisel. Sellega soodustab meede lähimuse põhimõtte rakendamist regionaalarengus ja kohaliku arendusvõimekuse tugevnemist.</p>	Meede toetab piirkondade kestlikku ja ühtlasemat arengut, toetades ka nende sisserändajate osalemist programmis, kes ei asu Tallinnas, Tartus või Narvas.	Puutumus on olemas.
	Riigivalitsemine	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 3.1. Kas meede panustab või võiks panustada sellesse, et avalike teenuste kujundamisel loodaks terviklik vaade või lähtutaks terviklikust vaatest, sh nii kasutaja- kui teenuseosutaja poolsest vaatest (sh nn elukaare vaatest), valitsemisalade või -tasandite ja asutustevahelisi piire ületaval viisil? 	Kohanemiskoolituste kujundamisel ning pakkumisel tuginetakse olemasolevatele uuringutele ning sidusrühmade sisendile. Koolituste põhimõtete kujundamisse on kaasatud ning kaastakse asjassepuutuvaid ministeeriume, katusorganisatsioone, teenuspakkujaid ning uussisserändajaid värbavaid organisatsioone. Kohanemisprogrammi eelnõu on esitatud ka		Puutumus on olemas.

			avalikuks tagasiside andmiseks eri pooltele.		
Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine	Keskkond ja kliima	Seost ei leitud.	Seost ei leitud.		Puutumus puudub.
	Võrdsed võimalused	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 1.1. Kas meede edendab või võiks edendada/mõjutada naiste ja meeste võrdõiguslikkust hariduses, teaduses ja tööturul? • Kriteerium 1.2. Kas meede mõjutab või võiks mõjutada naiste ja meeste elu pikkust ja kvaliteeti? • Kriteerium 1.3. Kas meede edendab või võiks edendada naiste ja meeste võrdset osalemist otsustusprotsessis? • Kriteerium 4.1. Kas meede edendab või võiks edendada mitte-eestlaste kaasamist ja osalemist ühiskonnaelus? 	<p>Tugivõrgustiku väljatöötamise ning rakendamise eesmärk on pakkuda sihtrühmale vajalikke teenuseid varasemast kvaliteetsemal viisil ning keskenduda eelkõige teenustele, mis on suunatud uussisserändajate tööturul, ühiskonnas ning elukestvas õppes osalemise aktiivsuse tagamisele.</p> <p>Tugivõrgustiku rakendamisse on planeeritud kaasata ka kodanikeühendusi ning võimaldada uussisserändajatel nende tegevustes osaleda. Teenuste arendamise käigus on võimalik, lähtudes analüüsides ning sihtrühma prioriteetidest, et paranevad ka tervishoiule ja isikute kaitsele (mh väärkoheldud naistele) suunatud teenused.</p>		Puutumus on olemas.
	Infoühiskond	Seost ei leitud.	Seost ei leitud.		Puutumus puudub.
	Regionaalareng	<ul style="list-style-type: none"> • Kriteerium 3.1. Kas meede aitab kaasa või võiks aidata kaasa toimepiirkondade keskuste arengule ning keskus-tagamaa seoste tugevdamisele? 	<p>Tugivõrgustiku kujundamisel, partnerite valikul ning rakendamisel on planeeritud kaasata nii suure uussisserändajate osakaaluga kohalikke omavalitsusi kui nende katusorganisatsioone. Tagamaks senisest edukamat uussisserändajate kohanemist, on üheks tegevuste sihtrühmaks ka kohaliku omavalituse pakutavad teenused ning nende arendamine.</p>		Puutumus on olemas.

			Sellega soodustab meede lähimuse põhimõtte rakendamist regionaalarengus ja kohaliku arendusvõimekuse tugevnemist.		
	Riigivalitsemine	<ul style="list-style-type: none"> Kriteerium 3.1. Kas meede panustab või võiks panustada sellesse, et avalike teenuste kujundamisel loodaks terviklik vaade või lähtutaks terviklikust vaatest, sh nii kasutaja kui teenuseosutaja poolset vaatest (sh nn elukaare vaatest), valitsemisalade või -tasandite ja asutustevahelisi piire ületaval viisil? 	<p>Tugivõrgustiku kontseptsiooni väljatöötamiseks viiakse läbi teenusvajaduse hindamiseks alusuuringud, tehakse kindlaks võimalikud teenusepakkujad ja teenused ning kaasatakse ja arendatakse neid teenuseid, mis on sihtrühma jaoks kõige vajalikumad.</p> <p>Tugivõrgustike kujundamisse kaasatakse eri tasandi organisatsioone, ministereeriumitest mittetulundusühinguteni, lähtudes sihtrühma vajadustest. Teenuste kujundamisel arvestatakse ka teenuste tarbijate tagasisidet.</p>		Puutumus on olemas.